

Meddelande om statsministerns frågestund

Anf. 1 TALMANNEN:

Jag vill inleda med att informera om att statsministerns frågestund i dag har ställts in, eftersom statsministern kommer att åka till Trollhättan med anledning av de tragiska händelserna där.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:74

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:74 Tonåringar i lågstadiet
av Maria Stockhaus (M)

Interpellationen kommer att besvaras i riksdagen tisdagen den 10 november 2015. Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 20 oktober 2015

Utbildningsdepartementet

Gustav Fridolin

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2015/16:4 till civilutskottet

§ 4 Svar på interpellation 2015/16:57 om den småskaliga vattenkraftens betydelse för kulturmiljöer

Anf. 2 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Rickard Nordin har frågat kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke på vilket sätt hänsyn tas till kulturmiljövärden i de åtgärder som planeras med anledning av genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inleda med att konstatera att vattnets kraft har nyttjats av människan i många århundranden här i Sverige, vilket har format och påverkat de vattenanknutna miljöerna. Bevarade historiska byggnader och lämningar vid sjöar och vattendrag utgör i dag viktiga och värdefulla inslag i vår livsmiljö som uppskattas av många människor. Miljöerna utgör samtidigt väsentliga delar av kulturarvet som kan ge oss betydelsefull kunskap om samhällets utveckling. Att verka för bevarande av natur- och kulturmiljövärden är också en av preciseringarna inom miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Jag konstaterar också att vattenkraft är en av flera olika sorters vattenverksamheter som har påverkan på de vattenförekomster som EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att skydda.

Den förra regeringen tillsatte den så kallade Vattenverksamhetsutredningen för att se över reglerna om vattenverksamheter. Vattenverksamhetsutredningen har, som Rickard Nordin nämner, sedermera lämnat sitt slutbetänkande till regeringen, och utredningens förslag har därefter remitterats. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Vattenkraften byggdes ut under en tid när miljökraven inte var desamma som i dag, och det har i huvudsak inte genomförts några miljöanpassande åtgärder vad gäller förutsättningar för djur- och växtliv under den tid som dessa anläggningar varit i drift – nu pratar jag generellt och i övergripande termer om den svenska vattenkraften. Samtidigt är vattenkraften avgörande i omställningen till ett helt förnybart energisystem och därmed miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. En framtida lagreglering behöver se till att vi ökar takten för att anpassa vattenkraften till dagens miljökrav och att vi når de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen samt de mål som finns inom energi- och klimatpolitiken. I det fortsatta arbetet måste avvägningar göras mellan olika intressen, till exempel fiskvandring, kraftsystemets behov och värnande av kulturmiljöintressen.

I det förslag till åtgärdsprogram för vatten som vattenmyndigheterna hade ute på samråd november 2014–maj 2015 finns en utpekad åtgärd som handlar om att utveckla riktlinjer och vägledning för inventering och bedömning av de vattenmiljöer och vattenanläggningar som har kulturmiljövärde i eller i anslutning till vattenförekomster där det behöver vidtas åtgärder för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. De föreslagna åtgärderna riktas till Riksantikvarieämbetet och Havs- och vattenmyndigheten och föreslås ske efter samråd med länsstyrelserna och centrala myndigheter med ansvar inom relevanta sak- och/eller förvaltningsområden.

Vattenmyndigheterna har överlämnat åtgärdsprogrammen till regeringen efter att Jordbruksverket och ett antal kommuner begärt detta. Arbetet med prövningen pågår i Regeringskansliet, och det är inte möjligt för mig att uttala mig om hur de slutliga åtgärdsprogrammen kommer att se ut.

Anf. 3 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Människans bosättningar och verksamheter har väldigt starka band till vatten och vattendrag. Det sa också statsrådet själv. Det är slående hur nästan alla större städer i världen ligger vid vatten. Precis likadant är det i Sverige.

En stor del av vårt industriella kulturarv från medeltiden och framåt är knutet till rinnande vatten och vattenkraft. Här finns det lämningar och anläggningar som fortfarande fungerar. Det är kvarnar, sågar, hamrar, hyttor, trösklogar, flottningsanläggningar, dammar och översilningsängar.

Vattenverksamhetsutredningen lämnade sitt slutbetänkande precis före sommaren 2014. Av naturliga skäl fanns det inte tid för alliansregeringen att behandla det. Men en allvarlig kritik mot Vattenverksamhetsutredningen var den som Riksantikvarieämbetet riktade, där man sa att kulturmiljövärdena helt har glömts bort. Det finns tydliga brister på det området.

Jag hade gärna velat höra just kulturministerns syn på det hela. Nu har hon lämnat över det till klimat- och miljöministern. Jag är lite nyfiken på varför regeringen inte agerar tydligare när man ser att sådant som bruksmiljöer, vattenspeglar, kvarnar och annat tydligt riskerar att försvinna.

Detta sker under tiden som vi talar. Det är inget som kan vänta medan behandling pågår i Regeringskansliet. Detta är nämligen något som är verklighet för väldigt många redan i dag.

Har regeringen gjort någon utvärdering av vilka konsekvenser detta kommer att få för de kulturmiljövärden som finns? Riksantikvarien har sagt att detta är det största hotet mot svensk kulturmiljö i dag. Jag ser hur hembygdsföreningar och småskalig vattenkraft tvingas lägga ned. Dammar rivs ut, och då försvinner också underlaget för dessa fina miljöer.

Jag är lite nyfiken. Finns det någon typ av utvärdering från regeringen när det gäller vilka konsekvenser det kommer att få just för kulturmiljövärdena när man nu ser på vattenverksamhetsdirektivet och Vattenverksamhetsutredningen? Kommer det i så fall att finnas någon typ av kompensation för dem som har byggt sina hus längs med vattenspeglar, där den fina dammen nu blir en stinkande rännil? På många ställen är detta de stora värdena i Landsbygdssverige. Människor bygger sitt fritidshus jämte en damm eller ett vattendrag som nu riskerar att försvinna när man tvingas riva dammarna i den process som redan pågår.

Anf. 4 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag skulle vilja korrigera bilden att det av den här regeringen har tagits ett antal beslut som i snabb takt håller på att effektueras ute i landet, vilket leder till att man river ut dammar, att kulturmiljöer förstörs och att den småskaliga vattenkraftens betydelse för kulturmiljöerna ständigt minskar. Så är inte fallet.

Det arbete vi gör i Regeringskansliet handlar inte minst om att omhänderta remissynpunkter på Vattenverksamhetsutredningen och det som var interpellantens ursprungliga fråga, alltså genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten. Det direktivet har ett mycket tydligt fokus på just vattenkvaliteten. Gör man det på fel sätt kan det naturligtvis finnas ett antal konfliktområden med starka kulturmiljövärden. Vi ser ju hur vattenkraften har utvecklats i det brukade landskapet i Sverige. Det var också därför jag pekade på styrkan i det svenska miljömålssystemet: Man definierar både klimatmålen och naturmiljömålen, till exempel att underlätta för vandring av

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

fisk och andra marina arter i våra sjöar och vattendrag – vi vet vilken otrolig drivkraft detta är i landsbygdsutvecklingen, inte minst när det gäller ökade fiskvägar och så vidare – liksom att kulturmiljövärdena ska få en riktig bedömning och avvägning.

I miljömålssystemet har vi sagt att det ibland finns intressekonflikter som vi ska lösa på ett avvägt sätt. Den tidigare miljöpolitikens dilemma var att man gjorde punktinsatser för det som var det populäraste problemet för dagen, och man såg inte riktigt hur det föll ut på andra områden.

Värnar vi om ett miljömålssystem i grunden värnar vi också om att man ska ta särskild hänsyn till de olika intressen som ligger i detta.

Jag förstår att det inte är energipolitikens intressen som vi just nu debatterar. Det kan vi göra vid ett annat tillfälle. Rickard Nordin är en duktig debattör på det området. Men jag skulle vilja återkomma i mitt nästa inlägg med att ge en liten motbild. Är det verkligen alltid är en radikal konflikt mellan att värna kulturmiljövärden och att värna naturmiljövärden? Det jag ser runt om i Sverige är att man faktiskt på flera håll lyckas med att bygga på den lokala, genuina och starka känsla man har för sin kulturbild tillsammans med naturmiljövärdena. Tillsammans hittar man sätt att få vattendrag som har en ökad rikedom i fråga om artmångfald. Därmed levererar man en ökad upplevelse till de lokalboende, till de lokala besökarna och till de långväga turisterna. Vi ska inte sticka under stol med att vi kan hitta en riktig vinn-vinnsituation i lokalmiljöerna när vi får ett värnande av både kulturmiljövärden och naturmiljövärden.

Jag ska återkomma till ett antal sådana exempel som jag ser just nu i Sverige. Det betyder inte att regeringen inte ska, precis som jag sa i mitt inledande anförande, återkomma till riksdagen. Det ska man självklart göra. Det handlar om de olika delar som Vattenverksamhetsutredningen pekade på. På vilket sätt tar vi hand om det? På vilket sätt kan man gå framåt?

Jag hoppas och tror att Rickard Nordin och Centerpartiet fortfarande backar upp att vi behöver ett arbete inom vattenverksamheterna som stöder en modern miljölagstiftning men att detta ska göras med hänsyn till bland annat kulturmiljövärdena.

Anf. 5 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag ger såklart statsrådet rätt i att det inte har tagits några aktiva beslut i den här frågan av regeringen. Problemet är att icke-beslut också är beslut. Det är väl det som är det stora problemet.

Jag håller med om många av dessa saker, men problemet med de väl avvägda beslut som regeringen säger sig jobba med är att vi behöver dem nu. Det är nu saker och ting sker i Västra Götaland. Det är nu saker och ting sker i Skåne och på ganska många andra håll i landet. Medan regeringen sitter och funderar på sina väl avvägda beslut blir det för sent. För många av de här kulturmiljöerna blir det för sent.

Jag värnar absolut miljömålen och miljökvalitetsmålen. Preciseringsarna för miljömålen för levande sjöar och vattendrag handlar bland annat om bevarande av natur- och kulturmiljövärden. Man kan läsa innantill. Det står: Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade, och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

På många håll i Sverige förstör man det här i dag. Det är det som är det stora problemet.

Man kan gå vidare till nästa punkt, som gäller friluftsliv. Då handlar det om att strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för bland annat badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och att påverkan från buller är minimerad.

Vi ska såklart jobba när det gäller vandringsvägar för fisk. Det är otroligt viktigt när det gäller landsbygdens turism och arbetstillfällen. Men de väl avvägda beslut som jag efterlyser måste få chansen att verka även i de processer som nu är på gång. Annars kommer det att vara för sent, speciellt för alla de ideella föreningar som driver gamla kvarnar och tar hand om bruksmiljöer och annat. Får de inte behålla de små intäkter som de i dag får från exempelvis vattenkraft kommer mycket av det här försvinna och läggas ned. Då finns det ingen som tar hand om det.

Är regeringen beredd att gå in och stödja på något sätt för att se till att detta inte händer medan man väljer att bereda frågan? Återigen: Har det gjorts någon som helst utvärdering av de effekter som uppstår medan vi väntar på besked från regeringen?

Anf. 6 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag svarade tidigare på de frågor som nu upprepades, men jag utlovade också att jag skulle ge en motbild i fråga om vad som händer.

Det är självklart så att vi hela tiden är i en omvandling. Landskapet är i en omvandling. Inte minst enskilda fastighetsägare har naturligtvis rätt att vidta åtgärder med gällande lagstiftning och gällande förordningar och efter tillsyn. Det tror jag att vi här i riksdagen respekterar.

Men man kan titta på om det verkligen alltid är en konflikt mellan naturmiljöbevarande och kulturmiljöbevarande. Jag skulle till exempel vilja ta upp arbetet i Hertingforsen i Halland. Här har Falkenbergs kommun, länsstyrelsen och myndigheter samarbetat för att möjliggöra fiskvandring samtidigt som kraftproduktion och kulturmiljö har bevarats. Man har också utvecklat informationsinsatser. Man ser helt enkelt att man lokalt har mycket större värden att få. Det är inte bara en damm där man har en vattenverksamhet där man får ut en viss elproduktion, utan det finns ännu större värden att få. Det gäller de större kulturmiljövärdena och inte minst naturvärdena i form av vandrande fisk.

Det här är ett arbete som vi på flera sätt redan stöder i den starkt höjda ambition som regeringen har aviserat i både den budget vi jobbar med just nu och den budget som vi aviserat och som jag vet att riksdagen debatterar under hösten inför kommande år. Det är det som handlar om att sköta naturen och att göra det lokalt.

Vi har varit tydliga gentemot länsstyrelsen med att det är där man kan samordna och stärka till exempel de lokala insatserna för att få natur- och kulturvärden att hänga ihop. Det handlar oerhört mycket om upplevelser, rekreation och goda värden för många i vårt land och många som besöker vårt land. Det är många som är beredda att betala ganska bra pengar för att besöka vårt land och till exempel fiska i en del av de svenska vattendragen. Kan vi utveckla det tror jag att det är många stora värden lokalt och naturligtvis för Sverige som land som kan realiseras.

Den diskussion man kan föra handlar om på vilket sätt vi ska säkerställa att man får ut de här värdena i stället för att alla sitter och håller på sitt. Vi vet att det initialt kostar en del investeringspengar när man ska miljömodernisera ett kraftverk. Vem ska stå för de kostnaderna? Är det de

som får vinsterna av att man gör en sådan genomgripande och positiv förändring för kulturlandskapet, naturlandskapet, den lokala turismen och besöksnäringen? Jag tror inte att något av partierna här i riksdagen ännu har landat i att det ska finnas särskilda stödfonder direkt från staten ut till de stora landägare och små vattenkraftbolag som finns. Ersättningssystemet inom vattenkraften är redan i dag väldigt starkt reglerat. Jag tror att det behöver moderniseras för att vi ska hitta de vägar där vi lokalt och nationellt kan få ut mycket större värden också i pengar från de natur- och kulturvärden som finns.

Men jag delar helt interpellantens strävan efter att man ska väga in kulturmiljöhänsynen, och den ska vägas in tydligt. Det handlar särskilt om den mindre vattenkraften.

Jag nämnde Hertingforsen. I Uppsala kommun finns Fyrisåns vattenförbund. Vi ser att det är väldigt starka kulturvärden som har vägts in. Man har jobbat aktivt med det, och man har fått stora värden tillbaka. Till exempel har den hotade fiskarten asp kunnat återkomma. Man har samarbetat, och självklart handlar det också om att i de här landskapen bevara kulturhistoriska värden.

Jag vill lite grann ta bort bilden av att det alltid är en konflikt. Det går också att säkerställa att man kan samverka.

Anf. 7 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Det är självklart. Halland är ett föregångsexempel. I Blomstermåla i Småland har de också varit väldigt duktiga. Det finns flera goda exempel. Problemet är att det inte ser så ut i hela Sverige.

Det är de här samarbetena som vi efterlyser. Och de väl avvägda bedömningar som regeringen pratar om är jag den första att välkomna. Problemet är att vi inte är där i dag. Vi är inte där i hela Sverige. Då är det många som drabbas. Då är det många kulturmiljöer som går förlorade.

För att få till stånd det här har Centerpartiet föreslagit ett moratorium som ser till att vi inte river upp fler dammar och inte stänger fler kraftverk innan frågan är väl avvägd och väl balanserad. Det handlar om att hitta goda exempel. Jag håller med om det. Det finns jättemånga ställen där man kan göra det här på ett smart sätt och där man kan få ut mer värden ur energisynpunkt, kulturmiljösynpunkt och turistsynpunkt. Det finns jättemånga bra exempel. Men då måste man faktiskt sätta sig ned och få chansen att värdera och göra väl avvägda bedömningar. På många håll sker det inte i dag, speciellt inte i fråga om några av de exempel i landet som jag tog upp, där länsstyrelsen har varit ganska kraftigt påträngande för att se till att det blir som man själv vill.

Då pratar vi inte om några väl avvägda bedömningar längre. Det är därför vi vill ha ett moratorium. Annars blir det för sent på många ställen. Det som döljer sig bakom orden "Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan" är just ett icke-beslut. Det hinner hända väldigt mycket under tiden.

Men, för dem som nu är inne i processen och annat, kan vi kanske få några mer konkreta besked om när ministern tänker komma tillbaka? När avser ministern att komma tillbaka i den här frågan, och på vilket sätt är kulturministern inblandad i det här? Frågan om kulturmiljöer tycker jag ändå borde ligga även på kulturministerns bord.

Anf. 8 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag får tacka för en god debatt i en fråga som jag är inte är helt ovan vid att stå här och debattera, det vill säga den om den småskaliga vattenkraften.

Jag kan påminna om att de tillsynsregler som gäller för länsstyrelserna när de fattar beslut i enskilda fall är någonting som jag som minister inte får eller kan påverka. Det är en tillsynsverksamhet som sker utifrån befintliga lagar och regler. Det är en verksamhet som var starkt påhejad av den tidigare alliansregeringen, som gav tydliga direktiv om att det var viktigt med denna tillsyn från länsstyrelserna.

Sedan har jag förstått att vissa inte alls är nöjda med hur vissa länsstyrelser i vissa enskilda fall har hanterat saken. Så kan det vara från riksdagen, för där har man inget förbud mot ministerstyre. Men regeringen tillåter sig att bereda saker enligt gängse rutin i Sverige, det vill säga att vi ändrar på förordningar som vi vill ha ändrade och gör ett genomgripande lagstiftningsarbete när vi vill göra ändringar i lagen.

Ett sådant arbete pågår när det gäller Vattenverksamhetsutredningen. Det pågår parallellt ett viktigt arbete med att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten i den nya cykeln som vi står inför. Inför båda dessa uppgifter är det av stor vikt att också riksdagens partier ser att det är viktigt att väga av flera intressen och att alla intressen naturligtvis ska ha ett ord med i laget. Det tycker jag att Centerpartiet på ett föredömligt sätt har motionerat om i riksdagen.

Jag kan garantera Rickard Nordin att när regeringen återkommer gör vi det fullt ut som regering, och kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke är till fullo med på de beslut som regeringen kommer tillbaka till riksdagen med.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

*Svar på
interpellationer*

§ 5 Svar på interpellation 2015/16:48 om saknad proposition

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jenny Petersson har frågat mig varför propositionen om registerutdrag i arbetslivet saknas i propositionslistan. Jenny Petersson har också frågat mig om jag anser att registerutdrag i arbetslivet inte längre är ett problem som är värt att lösa.

Min tidigare framförda ståndpunkt, där jag oroas över utvecklingen att allt fler utdrag ur belastningsregistret begärs ut av enskilda på uppmaning av arbetsgivare som inte själva har någon rätt att få ut dessa uppgifter ur registret kvarstår. Jag delar Jenny Peterssons uppfattning att personer som dömts och avtjänat straff behöver återgå till egen försörjning genom arbete och att begäran om utdrag ur belastningsregistret kan komma att försvåra möjligheterna för dessa personer.

Regeringens ambition är fortfarande att lägga fram en proposition med förslag om hur inhämtande av utdrag ur belastningsregistret utan författningsstöd ska begränsas. Vi befinner oss emellertid mitt i en akut situation med ett högt flyktingmottagande som har föranlett departementet att prioritera arbetet med andra frågor högre.

Anf. 10 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Att jag har ställt den här frågan till Ylva Johansson om varför propositionen om registerutdrag i arbetslivet saknas på propositionslistan är för att det i tidigare interpellationer har aviserats att den skulle komma på riksdagens bord här i höst.

Det är en viktig fråga att människor som har begått brott efter dom och avtjänad påföljd kan återgå och få möjlighet till egen försörjning genom arbete så snabbt som möjligt, och det har tagits flera steg. Förberedelser för detta har utvecklats på anstalter. Möjligheterna att studera har förbättrats. Arbetsförmedlingen och Kriminalvården har utökat sitt samarbete. Detta är steg i rätt riktning.

Jag vet att den flyktingkris som råder nu är en viktig och aktuell fråga, men jag köper inte att det är orsaken till att propositionen inte ligger på bordet. Varför inte? Jo, utredningen lämnades ju till en tidigare arbetsmarknadsminister i alliansregeringen i juni 2014. Då lämnade man sitt betänkande, SOU 2014:48.

Det var till den dåvarande arbetsmarknadsministern, och jag kan konstatera att det är ett bra tag sedan. Sedan har detta givetvis gått på remiss.

Jag kan kortfattat säga att utredningen lades fram på bordet, den har gått på remiss och det är en angelägen fråga. I en interpellationsdebatt med Beatrice Ask tidigare i våras, den 17 april, sas det att det var en angelägen fråga redan då och att det skulle komma i höst.

Då blir frågan: När återkommer ministern med en proposition på riksdagens bord i denna angelägna fråga?

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Först vill jag säga att jag helt delar uppfattningen att det här är en mycket viktig fråga. Utdragen ur belastningsregistret har ökat lavinartat. Det är en ökning från 2003, när det var 40 000, till 220 000 utdrag 2013. Det är en helt orimlig utveckling, så jag kommer att lägga fram förslag om begränsningar av detta och har för avsikt att till stor del följa utredningens förslag som är remissbehandlade.

Planen var att lägga fram en proposition i höstas, precis som Jenny Petersson påpekar. Nu har vi dock en situation där Regeringskansliet har gått in i krisorganisation. Det har inneburit en omorganisering av arbetet, och också andra angelägna arbeten har behövt tas fram med förtur med anledning av situationen. Regeringskansliet har ett begränsat antal jurister och handläggare som har kompetens nog att ta fram den här typen av propositioner.

Det är klart att en regering har att lägga fram propositioner, men en regering har också att hantera de akuta situationer som händer i landet. I det här läget har vi fått göra en omprioritering av arbetsresurserna, och det är därför den inte finns med på propositionslistan. Jag hoppas att den kan komma så snart som möjligt.

Anf. 12 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag hör vad Ylva Johansson säger och är beredd att skriva under på att resurser behöver prioriteras till den akuta flyktingkrisen. Men jag kan ändå inte köpa argumenten att alla resurser flyttas över dit. Om jag ska tolka Ylva Johansson rätt innebär det att man inte har gjort någonting

sedan man tyckte att det var en angelägen fråga den 17 april i interpellationsdebatten med Beatrice Ask fram till nu när man gör om resurserna. Det innebär att man inte har gjort någonting med den utredning som har legat på bordet sedan i juni förra året.

Utredningen föreslog att en ny lag ska föreslås. Det ska vara förbjudet för arbetsgivare att utan författningsstöd begära att arbetssökande visar upp ett utdrag ur belastningsregistret. En arbetsgivare som bryter mot det förbudet ska kunna få betala skadestånd.

Jag tycker att detta är helt rimligt, och därför anser jag att det är viktigt att denna proposition kommer på riksdagens bord.

Jag kan också konstatera att utredningsförslaget har varit på remiss. Det har tidigare getts besked om att detta är en angelägen fråga, men jag kan konstatera att det inte har hänt någonting sedan den senaste interpellationsdebatten i det här ämnet den 17 april. Ingenting har hänt.

Allting – utredning och remiss – ligger väl i en låda på Arbetsmarknadsdepartementet och får ligga där ett tag till. Jag tycker att det är olyckligt att man inte kan ha flera bollar i luften. Det råder en viss situation, men varför kan regeringen inte komma och presentera några förslag trots att den här frågan är angelägen för flera olika partier? Vi verkar ju vara överens.

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att det är lite tråkigt att Jenny Petersson söker konflikt i den här frågan. Jag kan garantera Jenny Petersson att det inte finns några andra skäl till att vi fått stryka den från propositionslistan än arbetsbelastningen på Arbetsmarknadsdepartementet. Det är min avsikt att återkomma med en proposition, och jag välkomnar och har förväntningar på att det kan finnas ett brett stöd för detta i riksdagen. Det är en mycket angelägen fråga.

Det stämmer naturligtvis inte att vi inte har förberett eller påbörjat arbetet med propositionen i Regeringskansliet. Det har vi gjort. Men i ett akut läge när Regeringskansliet går in i en krisorganisation måste varje arbetsuppgift ställas mot andra nya, angelägna arbetsuppgifter som kommer och blir nödvändiga att utföra i Regeringskansliet.

Då har jag i det här läget valt att inte utlova en proposition på propositionslistan. Det är inte bara fråga om att ta in remissvar, och det är Jenny Petersson väl medveten om. Det handlar ju om ett grundlagskrav på beredningstvång som ska hålla en viss kvalitet. Det arbetet är påbörjat, men jag har inte gjort bedömningen att vi kommer att kunna avsluta det arbetet under det här året. Det är därför propositionen inte finns med på listan.

Jag återkommer så snart det är möjligt. Det är absolut min ambition att vi ska åtgärda problemet.

Anf. 14 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret, Ylva Johansson!

Min roll som riksdagsledamot i opposition är ju att se till att alla frågor arbetas igenom trots att man behöver prioritera annat. Jag har full förståelse för att regeringen gör olika prioriteringar. Men jag arbetar i opposition, och jag arbetar i den här till synes lilla men ack så viktiga frågan för att få fram nya krav och regler för utdrag ur belastningsregister.

Det finns många aspekter på varför det är en angelägen och viktig fråga. Jag anser som moderat att om man har blivit dömd och har avtjänat sitt straff ska man betraktas som en fri människa. Det måste vara grundinställningen i ett rättssamhälle. Precis som arbetsmarknadsministern påpekade har det blivit en inflation i att begära ut utdrag ur brottsregistret. Om man har avtjänat sitt straff ska man så fort som möjligt, via anstalten, komma i arbete och bygga upp ett normalt liv.

Arbetsgivare fortsätter att begära utdrag ur register. Det gör att den som blivit dömd hela tiden blir påmind om och bedömd utifrån brottet. Det blir hela tiden en påminnelse om det förflutna. Det är alldeles för många människor som sorteras bort av arbetsgivare och aldrig får en chans att hävda sin kunskap, arbetserfarenhet eller andra erfarenheter vid en anställningsintervju. Givetvis handlar det om attityder till frigivna.

Jag hoppas att ministern återkommer med en proposition.

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag välkomnar Jenny Peterssons engagemang i frågan, och jag ser fram emot att debattera mer när propositionen kommer på riksdagens bord.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:4 om jobben i energisektorn

Anf. 16 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadsministern anser att regeringens ökade kostnader för energisektorn kan vara ett hot mot arbetstillfällena i energibranschen.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Katarina Brännström tar upp en viktig fråga från både arbetsmarknads- och energisynpunkt.

Nivån på skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer, den så kallade effektskatten, har varit oförändrad sedan den förra regeringen höjde skatten den 1 januari 2008. Regeringen föreslog i propositionen *Vårändringsbudget för 2015* en höjning av skatten på termisk effekt för att beakta förändringarna i den allmänna prisutvecklingen och skapa ytterligare finansiellt utrymme. Förslaget trädde i kraft den 1 augusti 2015.

Att både Vattenfall och Eon aviserat en stängning av de äldsta reaktorerna är inte oväntat. Marknadspriserna på el har varit låga under en tid och förväntas vara så en lång tid framöver. Prisnivån baseras på att det finns ett överskott på el på marknaden. Det naturliga i en sådan situation är att de mest olönsamma – vilket oftast är de äldsta – produktionsenheterna plockas ut från marknaden. Det är precis det som nu aviseras.

Det anförs ofta att det är just effektskatten som är droppen som fått bägaren att rinna över och som gör vissa kärnkraftsreaktorer olönsamma. Men låt mig hänvisa till Magnus Hall, som bland annat uttalat att det inte är höjningen av effektskatten per se som gör att Vattenfall vill stänga Ringhals 1 och 2 i förtid, utan det är den sammantagna effekten med elpriser

som halverats sedan 2010, låga priser på kol och en låg efterfrågan på el som påverkar beslutet.

Energisektorn genomgår just nu en strukturomvandling, och vi måste se till att ta vara på de möjligheter det ger. Sverige har särskilt bra förutsättningar att bygga ut den förnybara energin genom vår goda tillgång till vatten, vind och skog. Genom att ligga i framkant i forskning, utveckling och kommersialisering av förnybar energi och smart energianvändning skapas ny industri, nya exportmöjligheter och nya arbetstillfällen.

I budgetpropositionen för 2016 föreslås en rad satsningar inom energiområdet, bland annat för att främja installation av solceller och på att renovera och energieffektivisera flerbostadshus. Dessa åtgärder skapar arbetstillfällen inom energibranschen.

Jag ser mot bakgrund av det sagda inga skäl att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av Katarina Brännströms fråga.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 17 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka energiministern för svaret. Det var inte riktigt svar på min fråga, men ett varmt tack i alla fall. Frågan löd: Anser arbetsmarknadsministern att regeringens ökade kostnader för energisektorn kan vara ett hot mot arbetstillfällena i energibranschen?

I förra veckan stod det klart att fyra reaktorer stängs – två i Ringhals och två i Oskarshamn. Skälet är naturligtvis att den ekonomiska kalkylen spricker. Det handlar om förluster för energibolagen på många miljarder. Självklart är det största problemet för kärnkraftsindustrin att dagens elpris är det lägsta sedan 2007 och att spotpriset inte har varit lägre på 15 år. Vi moderater menar därför att det är oansvarigt att lägga ytterligare bördor på en elproduktion genom att höja effektskatten på kärnkraftsproduktion. Den kraftiga höjningen på 17 procent från den 1 augusti ger alltså en rejäl kostnadsökning på ca 600 miljoner per år. Enligt Eons vd är det både elpriset och effektskatten som har påverkat beslutet att lägga ned reaktorer.

Kärnkraften står för en så stor del som 40 procent av svensk elproduktion. För att värna svenska jobb och svenska företag är det viktigt att inte straffa ut något energislag, så som vi ser nu sker.

Med tanke på det låga elpriset borde alltså en regering som är rädd om jobben, och som är rädd om svenska företag, ha sänkt effektskatten i stället för att höja den. Nu riskeras på några års sikt minst tusen jobb på de platser där reaktorer finns. Det är fråga om direkta uppsägningar och även indirekta för dem som servar kärnkraftverken, till exempel byggfirmor, städfirmor, kontroll och bevakning.

Statsrådet Baylan sa i sitt svar att energisektorn genomgår en strukturomvandling till den förnybara energin och att det skapas nya jobb i en ny industri. Det är sant. Men i fråga om hur många fler jobb det blir är det en sanning med modifikation. Flera internationella undersökningar visar att omfattande subventioner snedvrider elmarknaden och slår ut befintliga jobb.

Låt mig ge ett exempel. För att täcka förlusten av Ringhals 1 och 2 krävs 2 000 vindkraftverk. Alla dessa går med förlust, och det blir en subvention på ca 4 miljarder per år. Dessutom är det inte säkert att de ger den energi som behövs när det är kallt ute.

Många av de gröna jobben kostar mycket pengar och slår ut andra jobb. Det blir alltså hälften så många jobb kvar. Det blir möjligen nya jobb, energiminister Baylan, men de blir inte fler utan färre. Därmed kan man definitivt säga att den rekordhöga höjningen av effektskatten hotar antalet jobb i Sverige. En fråga är hur detta ska kunna bidra till att ge EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Det är i alla fall för mig en gåta.

Anf. 18 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Tillgång till energi, framför allt el, till konkurrenskraftiga priser och gärna så miljövänligt och klimatsmart som möjligt är hela inriktningen i den politik som regeringen för.

Sanningen är att en anledning till att det är så låga priser är att det råder stort överskott av el. Det beror på insatser som den förra regeringen gjorde och insatser som denna regering gör för tillkommande förnybar elproduktion. Samtidigt kan vi se att tack vare energieffektivisering i hus och i industrin i kombination med milda vintrar har efterfrågan på el sjunkit dramatiskt. Under förra året efterfrågades 135 terawattimmar el samtidigt som 151 producerades. Det överskottet har exporterats framför allt till Finland.

Även med de beslut som nu har fattats om utfasning av dessa fyra reaktorer framemot 2020 räknar såväl myndigheter som oberoende experter med fortsatta överskott av el, som då strukturellt exporteras. Det är fakta.

Vad innebär det då på lång sikt? Det är inte okänt, herr talman, att kärnkraftsflottan håller på att bli gammal. Hela utgångspunkten i den borgerliga energiuppgörelsen från 2009 var ju att de nuvarande kärnreaktorerna förr eller senare skulle komma att fasas ut av ålders- och tekniskskäl.

Lösningen i överenskommelsen den förra regeringen gjorde var att man skulle bygga nya kärnkraftverk på samma plats som de gamla finns men med tillägget att de nya absolut inte fick subventioneras eller garanteras av det offentliga, det vill säga skattebetalarna. I praktiken har det visat sig innebära att det inte kommer att byggas några nya kärnkraftverk i Sverige. Utfasningen är alltså inte oväntad – den var tvärtom hela grunden för den borgerliga uppgörelsen.

I och med att det med de villkoren inte blir några nya kärnkraftverk byggda står vi inför en utmaning. Även om vi på kort sikt kommer att ha fortsatta överskott av el och även om vi på kort och medellång sikt har låga priser måste vi ta höjd för när de övriga kärnreaktorerna fasas ut de kommande årtiondena. Oavsett skatter är det klart att tidens tand kommer att gnaga på dem.

Det är mot den bakgrunden regeringen har tillsatt en energikommission där alla åtta riksdagspartier sitter för att hitta en lösning på detta så att vi alltid kan garantera våra hushåll el till konkurrenskraftiga priser med säker leverans och gärna så klimatsmart som möjligt. Det är själva grunden i den politik som vi nu för.

Sedan har vi den återkommande frågan om vad som är orsaken till detta. Jag tror inte att man ska göra det enkelt för sig, utan jag tror att man ska lyssna på industrin. Det är en rad omständigheter som gör detta. De låga priserna, självfallet – de har ju fallit med 60 procent de senaste åren. De investeringsbehov som finns till följd av de ökade säkerhetskraven efter Fukushima som inträder senast 2020 och som i relation till den effektskatehöjning som riksdagen beslutade om den 1 augusti är betydligt

högre. Vi har också en omvärld där priset på alla former av energi, såväl förnybar som fossil, just nu faller. Det är klart att allt detta sammantaget påverkar.

Självklart påverkar också skatter och styrmedel, men industrin har varit tydlig med att det inte är själva höjningen som påverkar utan skatten i sin helhet. Jag noterar att även om Moderaterna inte accepterar den senaste höjningen har de inte några förslag på att ta bort effektskatten, vilket industrin efterfrågar.

Anf. 19 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Att utfasningen av gamla kärnkraftverk inte är oväntad kan vi väl vara överens om. Men det är självklart att ju fler kostnader man lägger på i ett läge när intäkterna sjunker snabbt och har gjort det under ganska lång tid, desto större belastning blir det på lönsamheten, vilket hotar framtida investeringar i hela energibranschen.

När det gäller kärnkraftverken har energibolagen satsat många miljarder för att rusta upp dem och få dem att gå ett antal år till. Nu avvecklar man dem i förtid – det är en gigantisk kapitalförstöring. Det kommer också att drabba väldigt många jobb. I Oskarshamn talar man om 500 jobb direkt.

Det är klart att om man lägger sten på börda kan det till slut få lasset att tippa över. Jag menar att den utökade höjningen av effektskatten har lagt en börda på en bransch som redan är hårt drabbad. Därför tycker jag att det vore ärligt av regeringen att säga att detta kan slå mot svenska jobb, för det är ju faktiskt resultatet.

Jag menar också att framtiden måste säkras. Nu har vi haft några milda vintrar. Vi har haft lågkonjunktur. Det behövs inte särskilt mycket energi, vilket det gör till exempel vid högkonjunktur och när vi har kalla och långa vintrar. Man kan alltså inte bara titta på hur det ser ut nu, utan man måste ha en strategi för framtiden. Därför menar jag att det är olyckligt att stänga de här reaktorerna i förtid.

Det handlar om svenska jobb. Det handlar också om svensk basindustri, som behöver säker energi. Även där kan jobben vara hotade om man inte har tillgång till en jämn och stabil energitillförsel och rimliga priser.

Jag tycker att regeringen tar på sig ett stort ansvar för både jobben och företagen i Sverige när man belastar företag på det här sättet. Alla skatter innebär en kostnad, och den ska tas ut någonstans. I en bransch där man inte kan styra priset själv utan det regleras av en marknad är det klart att man riskerar jobben på den marknaden. Jag tycker att det hade varit ärligt om man hade sagt det.

Vi får väl alla se tiden an och se vad som händer. Men vi har en regering som har haft hög svansföring och som säger att man ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Svenskt Näringsliv kom med en rapport i veckan som säger att det i stället kommer att saknas 25 000 jobb för att det ska finnas tillräckligt med jobb 2020. Om man då själv bidrar med höga kostnader genom skattepålagor på olika företag på olika sätt blir det svårt att nå målet. Framför allt är det många människor som blir utan jobb, och det är jag orolig för.

Anf. 20 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Jag tycker att Katarina Brännström har ställt intressanta frågor om hur omställning och omdaning på energimarknaden påverkar

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

jobb och konkurrenskraft, både på energimarknaden som sådan och såklart i någon mening – högrärande sagt – i företags- och industrilandet Sverige. Det är ju i förlängningen vad det kommer att bli av det hela.

Jag tror ändå att vi är ganska brett överens om en del frågor i energipolitiken, till exempel vikten av en trygg energiförsörjning. Vi har mycket diskussioner i den nuvarande Energikommissionen på en del av det temat, nämligen utifrån utgångspunkten att både hushåll och företag ska kunna räkna med att ha trygg tillgång till energi till hyggliga priser och med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Jag tycker också att Katarina Brännström sätter fingret på något viktigt med den interpellation hon har ställt och med frågorna till energiministern. Det är vad det är för mått och steg man tar politiskt och hur detta påverkar omdaning av energimarknaden och i förlängningen svenskt näringsliv och svensk konkurrenskraft.

Jag tycker, herr talman, att det finns ett antal frågor man kan väcka i detta. Ibrahim Baylan sa alldeles nyss att man ska lyssna på industrin. Han sa det som ett svar på frågan varför det har kommit besked och beslut om stängning av kärnkraftverk. Det är riktigt att det är en kombination av låga elpriser och politiska beslut, det vill säga den samlade skattebördan.

Men då kan vi också komma in på temat lyssna på industrin. Vi kan titta på de beslut som Ibrahim Baylan och den övriga regeringen nu har fattat och varit delaktiga i – den kraftigt höjda kärnkraftsskatten i kombination med att man i det här läget, med historiskt låga elpriser, ytterligare vill subventionera ny kraft utan att det finns någon egentlig efterfrågan på det på marknaden. Samma industriföreträdare säger att det här är dåliga förslag, att det inte är till gagn för energimarknaden.

Vi kan titta på dem som är ute och verkar i den svenska industrin – det kan vara företrädare för skogs-, gruv-, kemi- och stålindustrin. De säger att det vore olyckligt för den svenska industrin att ta de steg som Ibrahim Baylan har tagit med en höjd kärnkraftsskatt och ytterligare subventioner till förnybar energi i det läge där vi befinner oss i dag.

Min fråga till statsrådet, herr talman, blir om Ibrahim Baylan kan förklara på vad sätt alla de som är proffs – de som dagligdags jobbar med skog, kemi, gruvor och stål, som leder stora företag, som verkar på den här konkurrensutsatta marknaden – har fel när de säger att de inte stöder regeringens förslag. Kan statsrådet förklara för dem på vad sätt de har fel när de känner oro för en trygg energiförsörjning i framtiden, när de ger uttryck för detta?

Anf. 21 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt för regeringen att ha en tät dialog och ett samarbete med riksdagens partier om energipolitiken. Den är ju till sin natur långsiktig. Många av de investeringar man fattar beslut om tar mellan fem och tio år att realisera. Det gäller såväl överföring som nyproduktion och en del annat i infrastrukturen.

Vi har varit angelägna om att ha en tät dialog med industrin. Vad är det industrin under många år krävt? Jo, den har krävt blocköverskridande samsyn om energipolitiken, inte på grund av det som vi ser i dag då vi har god tillgång till el och låga priser, de lägsta på mycket länge, utan på grund av att det i dag inte finns svar på hur den långsiktiga försörjningen av energi i Sverige ser ut.

Det är ett arv efter den borgerliga regeringen. Ni trodde under er regeringsperiod, Katarina Brännström, att ni hade löst problemet. Nya reaktorer skulle ersätta de gamla, som skulle börja fasa ut runt 2020. Så sas det bokstavligen. Utfasningen har börjat, men det finns ingen lösning. Det är därför, efter att ha lyssnat på industrin och de olika parterna, som regeringen har tagit initiativ till en energikommission. Vi har tagit med alla riksdagspartier för att hitta en samsyn så att vi långsiktigt kan förse svensk industri och svenska hushåll med el till konkurrenskraftiga priser. Det är det vi har gjort.

Om vi så återgår till det som Moderaterna försöker ta politiska poäng på, höjningen av effektskatten, vill jag säga att man bör vara medveten om att den höjning av skatten på termisk effekt som den nuvarande regeringen föreslagit är lägre än den höjning som den moderatledda regeringen genomförde 2008. Inte nog med det, man höjde också skatten på vattenkraften så till den milda grad att vattenkraften i dag, även om man kallar det för något annat, faktiskt betalar högre skatt än kärnkraften. Gjordes höjningen i akt och mening att lägga ned vattenkraften eller kärnkraften? Det tror jag inte, utan den gjordes nog av samma skäl som den nuvarande regeringen genomför höjningen, nämligen av finansiella skäl.

Herr talman! Vi talar om jobb i energisektorn. Jag skulle föreslå att Katarina Brännström och Lars Hjälmered åkte ut i landet för att se på allt det fantastiska som händer inom den svenska energisektorn. Just nu utvecklas en mängd småföretag inom vindkraft, solkraft, energianvändning, skog- och bioenergi och vattenkraft. Dessa har stor potential att växa i en värld som behöver ställa om från det fossila till det fossila. Det är klart att det skapar jobb lokalt när man använder de resurser som finns i närområdet, men det skapar också möjligheter till export av kunskaper, tjänster och produkter. På det viset skapas en helt ny sektor för Sverige. Här finns en stor potential.

Visst har vi en olöst fråga, men den har vi gemensamt. Den har inte uppstått under det senaste året. Frågan hur vi ska förhålla oss till att större delen av vår kärnkraftsflotta är 40 år och mer har vi gemensamt. Den har vi ingen lösning på. Det är därför vi har en energikommission.

Gör inte detta till en trötofråga! Om vi ska kunna garantera vår industri och landet en bra utveckling måste vi komma överens över blockgränsen. Det räcker inte med besked vare sig från den nuvarande eller den förra regeringen, från de fyra borgerliga partierna som fortsätter att jobba tillsammans i energifrågorna. Om vi ska kunna garantera en bra utveckling krävs det att vi hittar varandra och på det viset säkrar den långsiktiga energiförsörjningen i vårt land. Det ska ske till låga priser, genom säkra leveranser och så miljövänligt som möjligt.

Anf. 22 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag ska inte ge mig in i det tekniska när det gäller energi, för det kan ministern betydligt bättre än jag. Min specialitet är jobben. Jag kan bara konstatera att de kommentarer som kommit efter att regeringen beslutade om höjningen handlar om att den kraftiga skattehöjningen och därmed den sänkta lönsamheten för kärnkraft försämrar förutsättningarna för framtida investeringar i svensk energiförsörjning. Regeringen försvagar Energikommissionens mandat och möjligheten att finna hållbara och

långsiktiga lösningar på Sveriges energipolitiska utmaningar. Det var en kommentar från SKGS energidirektör Anna Holmberg.

Jag har sagt att om man värnar svenska jobb och svensk industri borde man kanske ha funderat på om rätt sätt är att lägga ytterligare börda på en redan ansträngd bransch. Det kommer att slå mot jobben. När man, som regeringen, har en hög svansföring kanske det är rimligt att fundera över var någonstans man lägger bördorna.

Det S-märkta kommunalrådet i Oskarshamn har redan skrivit brev till regeringen och vädjat för jobben i kommunen. Det här kommer att slå hårt mot kommuner som redan tidigare är ganska hårt drabbade, kommuner som inte är stora och starka. Med tanke på det låga elpriset tycker jag att regeringen borde ha varit rädd om jobben och sänkt elskatten i stället för att höja den. När den höjdes 2008 var vi i en högkonjunktur. Då var priserna också höga. Det slog inte lika hårt mot branschen och inte heller mot jobben.

Anf. 23 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Låt mig i detta avslutande inlägg göra några korta kommentarer och börja med det möjligen självklara, nämligen att den stora fossilutmaningen – energiministern nämnde det fossila – ligger i transportsektorn och ingen annanstans. Det är den stora utmaningen för Sverige.

Vi har andra utmaningar på energiområdet. Där är oron att regeringen med det beslut man nu fattar i någon mening äventyrar en trygg energiförsörjning när man egentligen inte har en plan för energipolitiken. Det är sant att det pågår diskussioner i Energikommisionen. Jag tycker att det i grunden är ett bra uppdrag. Det är bra att åka på studieresa och anordna seminarier. Men jag kan konstatera att vi ännu inte är inne i några substantiella diskussioner som tar tag i de riktigt stora utmaningarna för Sverige. Kommissionens riktiga, sanna och viktiga uppdrag ligger framför oss. Det har inte hänt någonting på ett halvår.

Avslutningsvis, herr talman: När diskussionen om höjningen av kärnkraftsskatten kom upp fick Ibrahim Baylan frågan varför regeringen gör detta. Hans svar var att det är en rent ekonomisk fråga. Jag vill hävda att Miljöpartiet kanske ser det lite annorlunda, men statsrådet Baylan sa att det är en rätt igenom ekonomisk fråga.

Vi kan konstatera att det finns analyser som visar att det tickar in lite extra skattekrönor i det korta perspektivet, men analyser visar också att framåt 2018–2020 kommer dessa besked och beslut att medföra att det blir ett hål i statskassan på i storleksordningen 1 ½ miljard i tappade intäkter. Det blir effekten. Det ligger ett ansvar på Ibrahim Baylan och hans kollegor, som bidragit till en förtida stängning och därmed tappade skatteintäkter.

Hur ser statsrådet på sitt eget ansvar vad gäller det hål som kommer att uppstå?

Anf. 24 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanten och Lars Hjälmered för en viktig diskussion.

Svensk energipolitik har under 40 års tid förlamats av den här typen av skyttegravskrig om kärnkraften. Kärnkraften är viktig. Den står för 40 procent av vår elförsörjning i dag. Men jag tror att det är tydligt såväl för

oppositionen som för regeringen att de nuvarande kärnkraftsreaktorerna förr eller senare kommer att fasas ut.

Dessa 40 procent av vår elproduktion är centrala. Det är viktigt att vi lyckas hitta en lösning där vi kan ersätta den produktionen på ett sätt som garanterar vår industri låga priser och säkra leveranser. Det ska vara så miljövänligt som möjligt så att vi inte behöver ha fossila källor. Det är det som är utmaningen, och därför har vi inlett arbetet i Energikommisionen, där alla partier ingår.

Det är viktigt för mig att diskussionen utgår från fakta, från forskning, och inte från gamla käpphästar. Därför har Energikommisionen under sin första tid ägnat sig åt faktainsamling, åt kunskapsinhämtning. Risken är annars att vi fastnar i gamla stridsfrågor och inte kommer vidare.

Nu behöver vi komma vidare, för nu är det allvar. Nu är det på riktigt. Även om industrin säger att de sex reaktorer som finns kvar i systemet efter utfasningen runt 2020 kommer att köras ytterligare ett antal årtionden kommer likväl deras tid att komma, och därför kan vi inte hålla på och vänta. Framför allt kan vi inte hålla på och fortsätta att käbbla i en fråga som är så central och väsentlig för landets utveckling, både för våra hushåll och för vår industri.

Det är mot den bakgrunden jag vill säga: Låt oss gemensamt titta igenom detta! Vi kommer även att behöva se över skatter. Vi kommer att behöva se över styrmedlen. Vi kommer att behöva se över såväl marknadsdesign och överföring som produktion. Enda sättet att kunna göra det på ett bra sätt är att göra det gemensamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:25 om regeringsutspel om försvårande av uthyrning av bostad

Anf. 25 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Mats Green har frågat mig hur förslagen om försvårande av uthyrning av bostad ska leda till ett ökat utbud, bättre utnyttjande och frigörande av fler bostäder i Sverige.

Mats Green kan ha missuppfattat situationen. Ambitionen att stimulera privatpersoner att hyra ut sina bostäder är god. Men som Morgan Johansson och jag beskriver i den refererade debattartikeln vill regeringen i vissa delar se över de nya reglerna om privatuthyrning eftersom det kan ifrågasättas om reglerna tar tillräcklig hänsyn till hyresgästernas intressen. Som exempel nämner vi att hyresgäster vid privatuthyrning kan sägas upp när som helst, även om hyresavtalet har ingåtts på lång tid, vilket skapar en otrygghet och gör det svårt för en hyresgäst att begära ändring av hyresvillkoren, eftersom hen riskerar att sägas upp.

Jag vill även uppmärksamma Mats Green på att det i utredarens uppdrag ingår att göra en lämplig avvägning mellan parternas intressen. Utredaren ska beakta att privatbostäder ofta hyrs av personer som på kort tid behöver hitta en bostad och därför kan ha en svår förhandlingsposition, samtidigt som det är viktigt att reglerna ger personer ett intresse av att göra sina bostäder tillgängliga när de under en tid inte används.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2017. Vilka förändringar som utredaren bedömer motiverade får vi avvakta och se.

Anf. 26 MATS GREEN (M):

Herr talman! Med all respekt undrar jag lite vilken värld som bostadsminister Kaplan lever i. I Sverige har vi nu en för varje dag alltmer akut bostadskris som spiller över på i stort sett alla samhällsområden och påverkar människor i alla åldrar, i alla livssituationer och i alla delar av landet. Men i stället för att underlätta byggande och uthyrning av bostäder ägnar den rödgröna regeringen mer tid och kraft åt att försvåra uthyrande av bostad.

Jag har därför frågat Mehmet Kaplan det uppenbara, mot bakgrund av det stora behovet av fler bostäder, hur förslagen om försvårande av uthyrning av bostad ska leda till ett ökat utbud, bättre utnyttjande och frigörande av fler bostäder i Sverige.

Bostadsminister Mehmet Kaplan och justitieminister Morgan Johansson klargjorde i en debattartikel införd i Svenska Dagbladet den 13 juli i år att regeringen efter krav från Vänsterpartiet vill begränsa och försvåra möjligheterna till uthyrning av bostad, i synnerhet andrahandsuthyrning. Tilläggas kan, herr talman, att Vänsterpartiet, en förutsättning för det rödgröna regeringsunderlaget, inte har framlagt ett enda förslag för att göra det lättare att bygga fler bostäder utan tvärtom endast lagt fram förslag som begränsar just detta.

Alliansregeringen genomförde en räckta effektiva åtgärder och förenklingar vad gäller ökade möjligheter till andrahandsuthyrning för att öka rörligheten på bostadsmarknaden, få ett bättre utnyttjande av befintligt bestånd och stimulera framväxten av en spotmarknad, eftersom avsaknaden av en spotmarknad för bostäder med mer eller mindre kortvariga kontrakt i sig blir ett tillväxtproblem för landet som helhet.

Resultatet av de åtgärderna och regelförenklingarna avseende andrahandsuthyrning var att utbudet ökade kraftigt, i synnerhet i regioner med det kanske största bostadspolitiska trycket, den högsta tillväxten och följaktligen det största behovet av detta, det vill säga Stockholmsregionen. I exempelvis Stockholms stad ökade utbudet med ca 30 procent under reformens första år. Tusentals lägenheter som tidigare inte var tillgängliga har kommit ut på marknaden.

Återigen, herr talman: Vad Sverige behöver är inte fler regler som gör det svårare att hyra ut bostad utan i stället färre regler samt åtgärder som gör det lättare att åstadkomma fler bostäder.

I det svar, herr talman, som jag har fått från Mehmet Kaplan säger han att det är avgörande att reglerna ger personer ett intresse av att hyra ut sina bostäder när de under en tid inte används. Bostadsministern har i övrigt uttalat att det är helt avgörande att man utnyttjar det befintliga bostadsbeståndet i Sverige betydligt bättre än i dag, i synnerhet för dem med svag förankring på bostadsmarknaden.

Jag har hört bostadsministerns påstådda intention, men jag skulle vilja veta varför det i uppdraget till utredaren inte är tydligt att eventuella lagändringar inte ska leda till att färre lägenheter hyrs ut i andrahand och, herr talman, om Mehmet Kaplan kan garantera detta i enlighet med tidigare löften.

Anf. 27 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Mats Green, för denna viktiga interpellation, för vi har en exceptionell bostadsbrist i vårt land. Den behöver hanteras på många olika sätt. Ett av dessa sätt är att investera i fler bostäder när det gäller framför allt hyresrätter, som är enkla att tillgå för unga och studenter vad gäller studentbostadsbristen. Vi har också ett arbete som pågår där det ligger förslag på riksdagens bord, och vi har också precis fått besked om att vårt förslag om hanteringen av instansordningen, för att förenkla den och kapa tiderna vid överklagande, kommer att kunna läggas på riksdagens bord, och där vet jag att vi tycker lika, att vi ska fortsätta att jobba för att det ska bli snabbare, enklare och billigare att bygga bostäder, således ett regelförenklingsarbete.

Men för att ta vid där Mats Green slutade undrar jag om Mats Green helt har missat de skenande andrahandshyrorna, inte minst i Stockholmsområdet men också i andra delar av landet. De statistikuppgifter som vi fick året efter det att regelförändringen skedde uppmärksammade oss på att utbudet ökade momentant i Stockholm, Göteborg och Malmö, för att sedan vända i Göteborg och Malmöområdet och visa på ett sämre utbud, trots regelförändringen. I Stockholmsområdet ökade utbudet väldigt mycket till en början, för att sedan gå ned och öka lite mindre.

Detta är något som har välkomnats av oss, att man kan använda det befintliga beståndet bättre. Men det kan inte heller ha undgått någon att de som råkar illa ut på andrahandshyresmarknaden är beroende av politiker som lyssnar och förstår vad de råkar ut för. Vi har en situation på andrahandshyresmarknaden där unga människor utnyttjas och hamnar i stora trångmål. Det är något som både jag och Mats Green naturligtvis tycker är helt oacceptabelt. Som regeringsföreträdare är det min uppgift att lyssna på de signaler som vi får och ta reda på orsakerna bakom förhållandena. Då hjälper det inte – i alla fall inte om man sitter i regeringen – att hänvisa till statistik från ett förvisso viktigt håll men ändå en köp-och-sälj-sajt, utan då är det viktigt att den myndighet som har expertkunskapen och helhetsbilden kan ta reda på vad som döljer sig bakom den här typen av rapporteringar.

För att det hela inte ska vara baserat på anekdotiska uppgifter är det ännu viktigare att vi får in bra underlag. Det är Mats Green och hans parti betjänta av, och det är också regeringen betjänt av. Från vår sida är det viktigt att vi, när vi tar till åtgärder, baserar dem på underlag som faktiskt är rättvisande. Därför pågår det en mer omfattande kartläggning av privatuthyrningslagens effekter, bland annat avseende hyres- och utbudsnivåer. Den genomlysningen och kartläggningen kommer att redovisas den 30 oktober, alltså i slutet av den här månaden.

När det gäller en del av den utredning som vi har tillsatt är uppdraget också att baka in Boverkets rapport i frågan.

Anf. 28 MATS GREEN (M):

Herr talman! Det grundläggande problemet är att regeringen har initierat detta därför att man hade ett krav på sig från Vänsterpartiet. Det är ett problem i sig, för Vänsterpartiet har inte lagt ett enda eget förslag för fler bostäder för fler människor i Sverige. De enda förslag som man har lagt är egentligen förslag som försvårar byggandet, uthyrandet och köpandet av

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

bostäder i Sverige, och det är inte riktigt det vi behöver för att hantera bostadskrisen. Vad vi behöver är fler bostäder för fler människor.

Givetvis välkomnar även vi ett bra underlag och bra fakta vad gäller andrahandsuthyrningen. Det är väl också så att mycket ligger i betraktarens öga. När man beskriver att andrahandshyrorna har exploderat ska man komma ihåg att de i Stockholms stad ökade med 19 procent första året och med 9 procent förra året, återigen utifrån den aktör som bostadsministern själv berörde.

Men om det är en explosion att hyrorna ökade med 19 procent första året kan vi också konstatera att det inte betraktas som en explosion när utbudet ökade med 30 procent första året.

Detta handlar inte om att få fler bostäder, utan detta handlar egentligen om att försvåra uthyrningen. Men jag förstår att man här har ett krav på sig från Vänsterpartiet och att man egentligen inte har något annat val än att vika sig för detta krav, även om det kommer att slå mot hela landet och i synnerhet mot tillväxtorterna.

Återigen: Jag har hört och jag har förstått bostadsministerns påstådda intention med detta. Men kan bostadsministern stå upp för det löfte som han tidigare har gett, alltså att man inte vill se till att färre lägenheter hyrs ut i andra hand? Och varför finns det inget konkret uppdrag till utredaren att man ska garantera detta i enlighet med tidigare löften? Detta skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 29 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Mats Green för ytterligare förtydliganden när det gäller den ingång som han hade i sitt första anförande, nämligen att denna interpellationsdebatt egentligen inte handlar om värnandet om möjligheterna att hyra ut och om att vara andrahandshyresgäst utan om att försöka få till någon form av diskussion om huruvida Vänsterpartiet påverkar regeringens politik eller inte. Detta är mycket intressant. Det är möjligt att en sådan debatt kanske bör tas med Vänsterpartiets bostadspolitiska talesperson i utskottet och inte med det statsråd som har ansvar för att se till att andrahandshyresmarknaden fungerar bra.

Så sent som i maj förra året var vi i Miljöpartiet och vår samarbetspartner i regeringen, Socialdemokraterna, med och röstade igenom lagändringar för ökad uthyrning. Det är handling och inte ord. Det gjorde vi i denna kammare.

Vår åsikt är fortfarande att andrahandsuthyrningen är en viktig del för att fler ska hitta en bostad och för att det befintliga beståndet ska kunna användas på ett mer ändamålsenligt sätt. Uthyrning i andra hand behövs för att bostadsbeståndet ska kunna fungera såsom det är tänkt men som det inte gör i dag och såsom det inte har gjort, Mats Green, under de åtta år som Moderaterna hade huvudansvaret för regeringsarbetet.

Jag förstår därför inte på vilket sätt Mats Green kan föra upp detta som en oerhört viktig del av en fungerande bostadsmarknad när vi i stort tycker likadant på detta område.

Däremot tyckte vi inte likadant när det gällde de ändringar som den moderatledda regeringen drev igenom när det gäller möjligheterna för bostadsinnehavaren att ta ut högre andrahandshyror och när det gäller den minskade tryggheten för andrahandshyresgäster. Där såg vi flera problem och röstade därför nej till detta här i kammaren.

När vi nu får starka signaler från framför allt unga och studenter om negativa effekter av förändringarna är det något som vi givetvis måste följa upp. Oppositionspolitikerns roll är naturligtvis att lyfta fram saker som man uppfattar som missförhållanden eller felaktigheter och förändringar i fråga om förslag som skulle kunna leda till en bättre bostadsmarknad. Men det är också regeringens roll, och det är min stora och viktiga uppgift som statsråd, att se till att förstå vad det är som händer och som inte händer på bostadsmarknaden. Då kan vi inte ta i beaktande att det är anekdotiska uppgifter eller uppgifter från en viktig köp- och säljsajt. Men myndigheterna, som är experter på området, måste få möjlighet att i den takt som föranleds av situationen – alltså i snabb takt – ta reda på vad som är fakta i målet. Detta kommer vi att få reda på i slutet av denna månad. Denna läsning kommer att bli intressant.

Myndigheterna tar egentligen inte i beaktande att det är jag, alltså regeringen, som har gett uppdraget eller att det är en vänsterpartist eller en moderat som har tyckt si eller så. De tittar på fakta utifrån den verklighetsbild som finns på bostadsmarknaden.

Jag kan därför försäkra Mats Green om tillförlitligheten hos Boverket – det är samma boverk som fanns under den förra och den förrförra mandatperioden som i dag, det är samma generaldirektör och i stort sett samma personal som tittar på dessa frågor – och att vi kommer att ha ett bra underlag. Det kommer att tjäna denna debatt väl, så att åtminstone bröstonerna kan sorteras bort.

Anf. 30 MATS GREEN (M):

Herr talman! Nu handlar debatten inte om kvaliteten på Boverket. Det är nog inte någon som ifrågasätter den. Jag noterar att jag inte får något svar på min fråga om man accepterar att detta kan leda till att färre lägenheter hyrs ut.

Herr talman! Återigen kan det inte vara rätt att den här regeringen i bostadskrisens Sverige ägnar mer tid åt att göra det svårare att bygga bostäder och göra det svårare att hyra ut bostäder än vad man ägnar åt att se till att det blir fler bostäder.

Den enda intention som man påstår sig ha för att det ska bli fler bostäder är ett bidrag till industrin som ingen vill ha, som ingen har efterfrågat och som ingen heller tror kommer att fungera.

Herr talman! Man måste vara ärlig. Det är klart att en regering som även består av Miljöpartiet men som dessutom är helt beroende av Vänsterpartiet kanske inte är riktigt den bästa för att få fram fler bostäder i Sverige.

Det är också ett faktum att det parti som minister Kaplan representerar är det parti som har motsatt sig flest byggnationer oavsett vilken politisk nivå som det har handlat om. Det har handlat om Sveriges kommuner, och det har handlat om åtgärder här i Sveriges riksdag. Att det då är just Miljöpartiet som inom regeringen har ansvaret för att det ska byggas fler bostäder i Sverige är, med all respekt herr minister, lite grann som att sätta en ateist på biskopsbänken. Det kommer inte att fungera.

Sluta att ägna er åt att vidta åtgärder som gör det svårare att hyra ut bostäder! Ägna er åt åtgärder som leder till att det byggs fler bostäder i hela Sverige för alla! Det är vad politiken ska ägna sig åt. Sluta kommentera bostäder! Börja agera, herr minister!

Anf. 31 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag skulle med enkelhet kunna ge mig in i den pajkastning som Mats Green ibland gör sig skyldig till. Då skulle jag kunna räkna upp ett antal kommuner, moderatledda sådana, som under den senaste tiden inte riktigt har rosat marknaden med att bygga fler av de bostadstyper som unga och studenter efterfrågar. Men detta tänker jag inte göra eftersom det är ett sätt att debattera som är på en relativt låg nivå.

Jag ska ta upp Mats Greens två påståenden, nämligen att vi som regering skulle göra det svårare att bygga och göra det svårare att hyra ut.

Det första påståendet handlade om att vi skulle göra det svårare att bygga bostäder. De förslag som vi har lagt på riksdagens bord, och de som också kommer, är sådana förslag som har välkomnats av alla som bygger. Det handlar om instansordningen, där vi tar bort länsstyrelserna vid överklagande av detaljplaner och där vi ser till att kapa upp till ett halvår. Antagligen handlar det om mycket mer i vissa fall och lite mindre i andra fall. Det är någonting som har välkomnats. Jag vet att Moderaterna tycker att det är bra. Det är därför lite märkligt att Mats Green skakar på huvudet som att det inte skulle vara något bra förslag.

Vi har fått en bullerförordning på plats som gör det möjligt att bygga små bostäder på platser där det annars inte byggs små bostäder. Jag vet att detta också är någonting som har välkomnats, och dessutom egentligen inte varit på plats under de åtta år som Moderaterna har lett arbetet i Regeringskansliet.

Det andra påståendet handlade om att vi skulle göra det svårare att hyra ut. Då utgår Mats Green från att ändrade regler försvårar för uthyrare och pekar på förhand ut möjliga regeländringar som försvårande när en utredning med stöd av Boverkets analys ska analysera frågorna och föreslå förbättringar.

Mer stabila regler kan bara skapa trygghet för dem som vill flytta från en bostad till en annan eller till en annan stad. Det är någonting som vi välkomnar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:59 om statliga bolag och Svenskt Näringsliv

Anf. 32 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Birger Lahti har frågat mig

- om jag anser att det är lämpligt att företrädare för statliga bolag sitter i styrelserna för Svenskt Näringsliv och dess organisationer och där, genom opinionsbildning, aktivt motarbetar regeringens politik
- om jag anser att det är lämpligt att de statliga bolagen betalar mellan 30 och 50 miljoner kronor per år i avgifter till Svenskt Näringsliv samtidigt som Svenskt Näringsliv tar ställning i politiska frågor som står i strid med ägarens, det vill säga statens, uppfattning

- om jag anser att det är rimligt att statliga bolag, som arbetar på det allmännas uppdrag och ska vara opartiska, genom sitt medlemskap i Svenskt Näringsliv utmanar sin ägare i flera politiska sakfrågor
- om jag avser att ta fram riktlinjer för de statliga bolagens opinionsbildning, i likhet med dem som finns för statliga myndigheter, i syfte att säkerställa att de statliga bolagen uppträder neutralt.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Jag vill inledningsvis säga att bolagen med statligt ägande är en självklar och viktig del av svenskt näringsliv. Det är naturligt och bra att bolagen på olika sätt deltar i samhällsdebatt och utveckling. Det är något positivt och självklart. Ett sätt att göra det på är genom branschorganisationer som driver viktiga frågeställningar för olika branscher och för svenskt näringsliv i stort. Ibland sker det i överensstämmelse med regeringens linje på området och ibland i överensstämmelse med andra åsikter. I flera fall har bolag med statligt ägande påverkat näringslivet i positiv riktning.

Bolagen med statligt ägande lyder liksom övriga svenska aktiebolag under aktiebolagslagen (2005:551). Styrningen av bolag ska inte blandas ihop med styrning av myndigheter, som sker främst i enlighet med förvaltningslagen. Enligt aktiebolagslagen ansvarar styrelsen för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och har, liksom bolagets ledning, att se till bolagets bästa. Det är styrelsen som utser bolagets verkställande direktör och som gör bedömningen av hans eller hennes övriga uppdrag.

Jag kan vidare konstatera att det står var och en fritt att inom ramen för regeringsformens bestämmelser om föreningsfrihet sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften.

Regeringen ställer höga krav på bolagen med statligt ägande, inte minst på området hållbart företagande, och bolagen ska i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Jag utgår därför från att representanter för bolagen med statligt ägande för fram argument och ståndpunkter i debatten som är balanserade och välgrundade. Jag har mot bakgrund av det anförda inte för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av Birger Lahtis frågor.

Anf. 33 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Jag tackar närings- och innovationsministern för svaret. Jag saknar dock en del av svaret, nämligen när det gäller lämpligheten i de 30–50 miljonerna. Jag frågade hur ministern ser på det och om det är lämpligt att man bidrar med den summan.

Vad gäller slagsidan i hur man ser på vad som är lämpligt att redovisa ska statliga bolag så fort de får in resurser från det allmänna redovisa dessa, enligt lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser. Men när statliga bolag ger resurser i form av finansiellt stöd till direkt opinionsbildning kan de neka redovisning av detta, och Svenskt Näringsliv säger själv att opinionsbildning är en av hörnstenarna i deras verksamhet.

Därför undrar jag lite grann varför det är så hemligt med till exempel summorna eller vad de bidrar till, när det åt andra hållet är jättenoga. Lagen är inte så gammal; ministern vet när den kom, vilka som drev igenom den och syftet med den. Där ställer jag mig alltså frågande. Varför ser man inte ett problem med att det först och främst inte redovisas?

Att statligt ägda bolag ska agera föredömligt och på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende tycker jag också är viktigt. Där vill jag fråga om ministern inte ser något som helst problem när den här diskussionen kommer fram. Han vet mycket väl varför jag reagerar och vilka skrivelser som är anledningen, men helt klart är det så att diskussionen förs. Precis som närings- och innovationsministern var inne på tycker jag att det är viktigt att vi har förtroende för de statliga bolagen och att de deltar i debatten. Det är dock stor skillnad när man är med i en opinionsbildning mot ägarens syfte, så att säga.

Anf. 34 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Birger Lahti för förtydligandet av och uppföljningen till frågan om transparens och öppenhet.

Jag har läst ST:s rapport, och de föreslår egentligen att de statligt ägda företagen borde lämna Svenskt Näringsliv. Men om man hoppar över det och går direkt in på frågan om öppenhet och transparens är det en väldigt viktig fråga för mig som näringsminister med ansvar för de statliga bolagen. Jag tycker att det rapporten tar upp om vikten av transparens kring medlemskap, opinionsbildning – att man är öppen och tydlig med det – är en bra sak att peka på. Jag har höga krav på statens företag och förväntar mig att de agerar öppet och transparent, så jag kommer att föra en löpande dialog med bolagen om att de är öppna med om de är med i olika organisationer och hur de agerar för det. Det tycker jag är en klok synpunkt.

Däremot andas interpellationen i övrigt ett ifrågasättande när det gäller att vara med i en branschorganisation, och det vill jag ändå ta ställning för. Den här regeringen tror att det är viktigt med parter på arbetsmarknaden; vi vill gärna se att partsmodellen stärks i Sverige. Då är det viktigt att också de statliga bolagen kan vara med, vara kollektivanslutande parter och upprätthålla partssystemet.

Branschorganisationer har – det vet Birger Lahti – viktiga funktioner på dagens arbetsmarknad. De påverkar och förbättrar villkoren för sina medlemmar, och de kan ge råd och stöd i arbetsgivarfrågor. De biträder arbetsgivare i förhandlingar och domstolsprocesser. Det är viktigt för alla arbetsgivare, även arbetsgivare som har ett statligt ägande, att kunna få det stödet och den hjälpen. Man kan ibland jobba med branschspecifika frågor men ibland också med breda frågor.

Det är där jag väljer att vara tydlig i mitt interpellationssvar. Jag tror inte att vi kan vara hur starka åsiktspoliser som helst kopplat till de statliga bolagen. Skulle jag som näringsminister välja att vara det skulle jag nämligen kunna välja att lyssna också när bolagen vill vara pådrivande i någon fråga. Jag vet ju att de statliga bolagen är med i andra initiativ än Svenskt Näringsliv.

Till exempel har vi ett antal statliga bolag som är med i Hagainitiativet. Jag vet inte om Birger Lahti har träffat dem, men det är ett initiativ med bolag som vill gå längre fram i omställningen av energisystemet och med hållbarhetsfrågorna i sina bolag. De har satt upp väldigt höga klimatpolitiska målsättningar, som går längre än de av riksdagen beslutade klimatpolitiska målsättningarna för Sverige. Där ingår både Sveaskog och Green Cargo som två statliga bolag.

Jag noterade också att Swedavia, det statliga flygplatsbolaget, har ingått ett samarbete med flera av flygbolagen. De har en målsättning om ett fossilfritt inrikesflyg 2030. Det är faktiskt ingenting riksdagen har fattat beslut om, men Swedavia agerar ändå som en plattform – ihop med flygbolagen – för att se vad man kan göra för att ytterligare snabba på processen för förnybar energi kopplat till flygbranschen.

Man får alltså vara lite försiktig när man säger att de statliga bolagen inom sina områden inte ska kunna delta i samhällsdebatten och faktiskt lägga fram sakliga synpunkter på hur man kan komma vidare. Ibland är det bekvämt för en regering att få stöd från de statliga bolagen, men ibland kan bolagen säga någonting regeringen kanske inte uppskattar. Därför tycker jag att man ska vara försiktig med att säga att statliga bolag aldrig får ha en uppfattning om utvecklingen på sin marknad eller hur verksamheten ska bedrivas.

De ska dock göra det föredömligt, och de ska åtnjuta allmänhetens förtroende. Därför ligger det ett stort ansvar på styrelse och ledning för de statliga bolagen att ta det under övervägande.

Anf. 35 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Jag hoppas att det ministern nyss berättade ingår i de fall då bolag med statligt ägande påverkar näringslivet i positiv riktning. Jag hoppas att det var en del av det.

(Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S): Exakt.)

Det håller jag med om.

Jag har också traskat över till Storgatan 19 några gånger, då ministern har suttit på andra sidan bordet i förhandlingar om löner. Jag håller med om att det ska finnas en organisation som har ett paraply, men det är opinionsbildningen jag reagerar mot – att man penningmässigt och aktivt deltar i en opinionsbildning mot visioner och syner som ägaren har. Det är det jag ser som problematiskt.

Jag håller med om det finns en positiv del, alltså att det finns andra organisationer som inte har den agendan. När den borgerliga regeringen för fem år sedan tog fram tydliga principer för de statliga myndigheterna och deras information skulle de inte bedriva opinionsbildning, och jag tycker att det var bra. Det finns säkert en bra grej med det. Det är lämpligheten i att statliga bolag deltar i opinionsbildning jag främst reagerar mot.

Anf. 36 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Då vill jag bara avslutningsvis tacka för interpellationen. Men jag vill också tacka ST för att ha skrivit rapporten för den lyfter ju ett antal principiella frågor, inte minst frågor kring öppenhet och transparens. Där tror jag att vi har något att lära av den här diskussionen. Om man väljer att ingå i en organisation ska man vara öppen med det, förklara syftet med det men också kunna redovisa till exempel vilka kostnader det medför. Den öppenheten och transparensen tror jag är viktig.

Sedan tror jag, precis som Birger Lahti är inne på, att branschorganisationerna är viktiga för partsmodellen i Sverige och kan vara ett stöd också för statliga bolag.

Skulle det visa sig att någon branschorganisation blir väldigt aktiv i någon form av kampanjorganisation och driver en kampanj väldigt aggressivt antar jag att de statliga bolagens styrelser kommer att dra öronen åt sig och säga: Det här är inte ett sammanhang som vi vill vara med i, för vi ska åtnjuta allmänhetens förtroende och se till att vi har förtroende från det offentliga.

Jag vill tacka för interpellationen, herr talman.

Anf. 37 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att måla upp ett scenario, en fiction, för ministern. Anta att vi som stat äger ett bolag med ett sågverk och lite industrier och att regeringen får en jätteidé om att bygga upp en vidareförädlingsindustri som bygger bostäder jättebilligt. Man vet när man går in i den här processen att okej, sågen kommer att gå lite sämre under ett antal år. De har en vd på sågen eller i vidareförädlingsindustrin som är klockren, och det har gått bra. Men man har en idé om att man ska bygga bostäder billigt nu.

Vad händer? Jo, vd:n för sågen eller industrin börjar motarbeta vidareförädlingsindustrin och säger: Vi tjänar mindre pengar på sågen nu. Det här är inte bra. Sedan bekostar man till och med att flygblad delas ut på orten och säger att det här är en experimentverkstad, och vi tjänar mindre pengar på sågen. Ägaren har dock idén att om man jobbar så här kommer det att vara bättre för orten, för samhället och för branschen på lång sikt, men vd:n har inte anammat ägarens idé. Skulle inte ministern då reagera på detta på något sätt?

Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Som representant för staten är jag i ägardialogen med de statliga bolagen väldigt tydlig med vilka förväntningar vi har på dem. Om riksdagen till exempel har bestämt att de ska drivas affärsmässigt eller att de till och med har ett samhällsuppdrag, som innebär att de ska åstadkomma en samhällsförändring, är det exakt det som vi följer upp med styrelsen i våra ägardialoger. Skulle det visa sig att ett statligt bolag helt och hållet struntar i de direktiv som finns för ägarens och statens uppdrag finns ju alltid möjligheten att byta ut styrelsen i det yttersta fallet, eftersom det är styrelsen som har ansvar för verksamheten.

Ägardialogen kommer att fortsätta, och vi kommer att följa bolagen väldigt nära. Men jag upplever att de statliga bolagen oftast försöker agera utifrån vad de tycker är bolagets bästa och att de deltar i samhällsdebatten utifrån det perspektivet. Ibland kommer de att säga sådant som Birger Lahti och jag älskar att höra, och ibland kanske de säger någonting som vi inte tycker var så jättebegåvat. Men då utgår vi igen från att de agerar för bolagets bästa och att de utgår från det allmännas bästa, eftersom det är ett statligt bolag som ytterst ägs av svenska folket.

Om vi blir för mycket åsiktspoliser är jag rädd för att vi kommer att få en situation där man vid exempelvis byte av regering ska bestämma vilka organisationer som statliga bolag får samarbeta med eller inte. Man ska

vara lite försiktig med det. För att åtnjuta förtroende måste man också förtjäna förtroende, och det ska statliga bolag göra.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2015/16:32 om förankring av Vattenfalls försäljningsprocess av tyskt brunkol

Anf. 39 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig hur jag och regeringen avser att i riksdagen förankra försäljningen av de av Vattenfalls tillgångar som berörs av försäljningsprocessen, om Vattenfall hittar en köpare och går vidare i försäljningen.

Styrelsen för Vattenfall AB har tagit initiativ till att undersöka olika möjligheter att skapa en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten. Som sägs i interpellationen har bolaget nu erbjudit marknaden dessa tillgångar. Processen med en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten bedrivs av Vattenfall och är ett ansvar för bolagets styrelse och ledning. Som företrädare för ägaren kommer jag att hålla mig noga informerad om processen, med utgångspunkt i att aktivt förvalta statens ägande i Vattenfall så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och bolaget når sina hållbarhetsmål.

Om och när det blir aktuellt för Vattenfall att genomföra en avyttring som omfattar stora värden, är det rimligt att bolagets styrelse tar initiativ till en så kallad ägarsamordning. Det innebär ett utbyte av information och synpunkter för att i frågor av avgörande betydelse nå ställningstaganden som såväl styrelse som ägare kan ställa sig bakom. Ägarsamordningen sker med ansvarigt statsråd som företrädare för ägaren, och om det blir aktuellt är det rimligt att vi informerar riksdagens berörda utskott i samband med detta.

Anf. 40 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret.

I våras sa näringsministern i en interpellationsdebatt att det där och då var för tidigt att svara på om riksdagen var en del av den process som kommer att ligga på bordet vid ett beslut och att bolaget fattat beslut om att undersöka olika möjligheter att skapa en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten till dess att beslut har tagits och något nytt händer. Och det är ungefär samma sak i dag.

Näringsministern sa då också att han trodde att frågan skulle komma att diskuteras igen, vilket den gör och kommer att göra, om det skulle bli aktuellt att Vattenfalls styrelse kommer tillbaka med resultatet av sonderingarna inför en förändrad ägarstruktur.

Den 22 september gav Vattenfall via ett pressmeddelande beskedet att de kommer att ta ytterligare steg i processen för försäljning av tyskt brunkol – detta som ett steg i att ställa om energiportföljen. Avsikten är att sälja

gruv- och produktionstillgångar i Tyskland, lät man meddela. I det sammanhanget har man ändå kommit en bra bit på vägen från i våras med försäljningen, även om man inte är framme vid köpare.

Även om det inte är klart att det blir en affär och inte heller att det finns en exakt köpare som är aktuell är ju inte en affär en affär förrän man vet att det är en affär – för att ta upp det här med att spekulera.

Med detta sagt vill jag fråga näringsministern om han och regeringen nu har kommit till klarhet med regelverket, huruvida det statuerar att regeringen ska gå till riksdagen och om det eventuellt kommande läget, det vill säga försäljning, kräver eller inte kräver att man gör så. Den frågan kan ju belysas utifrån exempel på fallbeskrivning, oaktat affär eller ej.

Det står så här: Enligt statens ägarpolicy ska regeringen vända sig till riksdagen för beslut som rör statliga bolag om det innebär väsentliga ändringar av verksamheten.

Jag tänker mig att jurister arbetar för regeringen och att ni gör en analys utifrån vilka vägar ni har att gå och att ni då också gjort bedömningen att en så stor förändring som den affär Vattenfall planerar med försäljning av brunkolsverksamheten i Tyskland är eller inte är i ett läge där det föreligger att regeringen ska komma till riksdagen. Frågan är hur vi ska tolka det.

Näringsministern säger också i sitt svar att om det blir aktuellt med en affär kommer riksdagens berörda utskott att informeras. På vilket sätt tänker sig då näringsministern att informationen ska ske? Är det försäljningsinformation enbart till utskott, som nämns i svaret, eller är det mer? Eller är det så att ministern också avser en process där kammaren informeras om ett sådant beslut? I så fall: Hur gör man det till folkets främsta företrädare?

Jag har en fortsättningsfråga på temat analys av möjliga vägar och om de juridiska bedömningarna utifrån ställningstaganden från er regeringspartner Miljöpartiet. Det har i samhällsdebatten framkommit att Miljöpartiet vill behålla verksamhet men säger att de inte har majoritet i kammaren för det. Hur går detta ihop?

Med anledning av detta följer frågan om Mikael Damberg som ansvarig minister har kommit fram till slutsatsen att kolbrytning kan fortsätta vid ett sådant bolagsstämmobeslut.

Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Vattenfall är ett väldigt viktigt statligt företag men också ett företag med ett väldigt tydligt uppdrag att vara ett av de ledande bolagen i energiomställningen och agera marknadsmässigt. Det är viktigt både för Sverige och för verksamheten internationellt.

Verksamheten expanderades ganska tydligt under den tidigare S-regeringen med stöd av Miljöpartiet för drygt tio år sedan, och så har det fortsatt under alliansregeringen med köp av olika verksamheter – kärnkraft, kolkraft men också gaskraft – i olika länder. Vi kan också se att det sker en stor omdaning av de europeiska energimarknaderna just nu som påverkar Vattenfall såväl som alla andra aktörer på energimarknaderna i Europa.

För några år sedan inleddes en översyn av Vattenfalls verksamhet och en uppdelning av bolaget i en nordisk och en europeisk del. Vid olika tillfällen, däribland i denna kammare, herr talman, vid frågestunder och annat, har frågan varit uppe om Vattenfalls tyska brunkolsverksamhet.

Jag tänker inte ta upp en diskussion om pris, vem som kan köpa och vilket land som är aktuellt, för det tycker jag att näringsministern med rätta säger är spekulativt och inte politiskt relevant i diskussionen här och nu.

Däremot finns det ett antal viktiga formfrågor, vilket Ann-Charlotte Hammar också har pekat på i sin interpellation, som går tillbaka till våra lagar och regleringen mellan riksdagens uppgifter och regeringens uppgifter: Regeringen styr riket och handhar förvaltningen av statliga bolag, men där finns även en del trådar och kopplingar till riksdagen som folkets främsta företrädare.

Herr talman! Det finns åtminstone tre intressanta frågor att ställa om Vattenfalls brunkolsverksamhet. Den första är den som också Ann-Charlotte Hammar ställer: Är denna eventuella förändring så pass omfattande att den skulle kräva riksdagens godkännande? Mikael Damberg antyder att den inte är det, för han talar om att informera. Ska jag tolka det som att statsrådet och regeringen gör den juridiska bedömningen att denna förändring inte är så omfattande att den kräver riksdagens godkännande?

Den andra frågan handlar om på vilket sätt riksdagen i så fall kommer att informeras och beslutet förankras. Ann-Charlotte Hammar ställde ett antal frågor om detta.

Den tredje frågan, som är ganska viktig i sammanhanget, är: Vad har regeringen för styrmån för detta bolag? Regeringen kan till exempel ändra på vilka människor som sitter i styrelsen i Vattenfall och andra statliga bolag. Man har redan bytt ut ett antal styrelseledamöter. Man skulle kunna ge dem ett direktiv och fatta ett beslut på en bolagsstämma och säga att bolaget ska bedriva en viss typ av verksamhet eller inte göra annat utan att det kräver en sväng om riksdagen.

Herr talman! I debatten har det förts fram att regeringen inte skulle kunna välja att behålla brunkolsverksamheten och göra en helt annan inriktning. Det har hänvisats till det parlamentariska läget och majoritetsförhållandet och spekulerats kring att det inte finns något stöd för att ändra Vattenfalls uppdrag.

Jag delar inte denna åsikt och tycker därför att det är viktigt att fråga statsrådet Damberg hur han ser på det. Låt oss anta att regeringen skulle vilja göra det strategiska vägvalet att behålla den tyska brunkolsverksamheten för att senare lägga ned. Delar statsrådet åsikten att regeringen har denna möjlighet om bara viljan finns?

Anf. 42 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det ställs ett antal frågor i interpellationen och i den efterföljande debatten.

De som lyssnar på debatten och inte har hört om detta förut bör få klart för sig att det vi diskuterar är att det finns skillnader mellan rollerna här. Det handlar om ett viktigt statligt bolag som har stora tillgångar som vi i Sverige förvisso äger tillsammans, men i detta fall är det styrelsen och ledningen för bolaget som har ett ansvar i denna del av processen. Bolaget har meddelat att man ser över ägarstrukturen av den tyska brunkolsverksamheten, vilket regeringen har välkomnat.

Regeringen och det politiska systemet blir först på allvar involverade i processen om det skulle bli aktuellt med en försäljning. Om bolaget säger

att man vill genomföra en försäljning som är omfattande och påverkar bolaget i stor utsträckning är det, enligt de direktiv som finns, påkallat för styrelsen att ta initiativ till en ägarsamordning. Det sker med regeringen och med undertecknad som regeringens ägarstyrningsminister, och det är viktigt att den sker skriftligt.

Detta har vi skärpt i det nuvarande regelverket. Förut var det otydligt hur en ägarsamordning skulle påkallas och vad som skulle finnas med. Det blev inte minst tydligt efter Nuonaffären, där det fortfarande inte är klarlagt vem som visste vad och vem som fattade vilket beslut i en affär som än så länge har kostat skattebetalarna 52 miljarder kronor i nedskrivningar.

En sådan situation kan vi inte ha igen. Statliga företag som gör stora affärer som påverkar verksamheten ska vara föremål för ägarstyrning. Då är det styrelsens ansvar att komma till oss och regeringens ansvar att svara i en sådan ägarsamordning.

Det är det formella.

Ska riksdagen besluta om detta?

Om bolaget ska ändra inriktning på sin verksamhet ska riksdagen, enligt de regelverk som finns, besluta om det. Om vi bestämmer att Vattenfall inte längre ska bedriva affärsmässig verksamhet utan ha ett samhällsuppdrag som syftar till att göra A eller B och alltså vill ändra inriktningen på Vattenfalls verksamhetsidé måste det bli föremål för riksdagsbehandling.

Om det däremot är en stor affär på gång, som påverkar stora värden, är det styrelsens ansvar att göra en ägarsamordning. Den sker med regeringen.

Här vill jag vara öppen och transparent för att undvika den situation vi hamnade i med Nuonskandalen. Kommunikationen ska vara skriftlig och tydlig för eftervärlden. Vid en ägarsamordning vill jag också ha ett informationstillfälle med näringsutskottet. Det har jag sagt till näringsutskottet. Jag tror att jag i tidigare interpellationsdebatter också har sagt att det är så jag anser att det ska skötas för att bringa tydlighet i hur en sådan här process faktiskt går till.

Kommer hela riksdagen att diskutera denna fråga? Det är jag helt säker på. Det här är inte sista gången jag talar om Vattenfall i talarstolen. Det kommer att ske många gånger framöver eftersom det är ett stort och viktigt bolag och det är stora frågor som diskuteras. Jag är säker på att Vattenfalls kommande inriktning och framtid kommer att diskuteras i interpellationsdebatter, på frågestunder och annat.

Jag återkommer till frågan om styrningen i nästa inlägg.

Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Låt mig börja med Nuonaffären eftersom den kom upp. Under dåvarande regering begärdes papper ut på hur det gick till. Medierna hittade inte ett enda papper, och regeringen skulle lämna ut dem. Det betyder att det gjordes muntliga avtal före alliansregeringen.

Man kan önska mer av processen, men det har tagits många steg framåt. Det har gått från muntliga avtal under regeringen Perssons tid till nya etiska och moraliska regler för detta.

Mikael Damberg säger i sitt svar att han som företrädare för ägaren kommer att hålla sig noga informerad om processen för att förvalta den långsiktiga värdeutvecklingen så att den blir bästa möjliga och så att man når sina hållbarhetsmål.

Vi hade en debatt den 27 augusti om ett annat bolag, Telia Sonera. Ministern avslutade då med att säga: ”Frågan om man ska vara kvar på eller lämna en marknad handlar ytterst om att hantera tillgångarna ansvarsfullt så att svenska folkets tillgångar sköts på ett bra sätt.”

Det är ju ett antal faktorer som ska tas i beaktande. Också Lars Hjälmered var inne på vad som händer i ett läge där man beslutar sig för att behålla kolkraften i Tyskland.

Vattenfall har sedan 2010 ett uppdrag från riksdagen att affärsmässigt bedriva energiverksamhet på ett sådant sätt att bolaget leder utvecklingen mot miljömässigt hållbar energiproduktion. Det innebär att regeringen som ägare i sin styrning av Vattenfall inte ska vidta några åtgärder som strider mot det av riksdagen beslutade uppdraget att Vattenfall ska vara och agera affärsmässigt.

Hur ser ministern och juristerna på att det kan uppkomma ett läge och en situation där man inte får sålt brunkolsverksamheten? Då behöver regeringen ta ställning till affärsmässigheten. Finns det något läge då man kan känna sig tvungen att behålla denna verksamhet?

Anf. 44 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Jag tänkte ta fasta på ett par saker. Det första är att det är viktigt med en klok process. Statsrådet Damberg pekar på vikten av en strukturerad och bra process. Att det har skett uppskärpningar efter hand är klokt och bra.

Det andra är att statsrådet Damberg som ansvarig för dessa frågor tecknar firma för hela regeringen och utgår från att det är det som gäller. Vi andra möter dock ibland nyanser i uppfattningen hos olika regeringsföreträdare om vad som är görligt och möjligt. Det är ljuset av det man ska se mina frågor.

I mitt första inlägg ställde jag tre konkreta frågor. Den första var om statsrådet Damberg anser att riksdagen måste vara med och fatta ett beslut. Jag tolkar svaret som ett nej enligt den bedömningen han och regeringen gör just nu.

Den andra frågan var om man tänker förankra detta på ett klokt sätt både informellt och formellt, via riksdagens näringsutskott och på andra sätt. Det antyder statsrådet att man ska.

Kvar är den tredje och avslutande frågan jag skulle vilja hänga upp detta på. I debatten har det förts fram från regeringsföreträdare att även om regeringen skulle önska att man behöll den tyska brunkolsverksamheten i Vattenfalls regi kan man inte göra det på grund av att uppdraget som Vattenfall har som det har fattats beslut om i riksdagen omöjliggör detta.

Det är detta jag lite ifrågasätter. Regeringen kan byta ut styrelseledamöter. Den skulle från ägarenheten på Näringsdepartementet kunna ge direktiv eller fatta ett beslut på en extra bolagsstämma. Den skulle till exempel kunna säga att Vattenfall ska bedriva tysk brunkolsverksamhet.

Jag vill därför upprepa frågan. Anser statsrådet Damberg att om regeringen skulle önska och vilja, kan man då besluta sig för att behålla Vattenfall ska ha i uppdrag att behålla den tyska brunkolsverksamheten?

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Detta är lite som ett teoretiskt experiment. Vi leker med alla olika möjliga utfall, och så ska vi tala om vad vi kan göra och inte göra. Det är en juridisk övning som jag tror att det är en utmaning för åhörarna att hänga med i.

Det första är att regeringen måste gå till riksdagen om vi ska ändra uppdraget för Vattenfall. Det betyder att vi måste gå till riksdagen om vi bestämmer oss för att styra Vattenfall i en riktning som inte är affärs-mässig.

Kan vi i dag veta att Vattenfalls styrelse inte efter den processen bestämmer sig för: Det finns ingen köpare, vi behåller kolkraften? Det är klart att det kan hända. Vattenfalls styrelse kanske får ett så dåligt bud att den bestämmer sig för: Vi behåller kolkraften.

Det är inte en fråga på bordet över huvud taget. Moderaterna ställer frågan, och antyder: Kan regeringen styra bolaget på ett sätt som inte är i enlighet med riksdagens uppdrag? Nej, det kan vi inte göra.

Går det att förena affärsmässighet med hållbarhet? Ja, det går att göra. Det går att jobba klokt med investeringar för mer av förnybart. Vi har försökt att stärka kompetensen i styrelsen för Vattenfall med två ytterligare styrelseledamöter som har en väldigt kompetens inte minst i hållbarhetsfrågorna.

Vi ser att energimarknaden har förändrats väldigt mycket. Vi vill att bolaget ska vara ledande i omställningen av energisystemet. Vi vill att man ska gå mot 100 procent förnybar energi. Med den strategin för ögonen måste man ha kompetens i bolaget, kunna göra kloka avvägningar och kunna se vad som är bäst för bolaget på lång sikt.

Skulle det vara så att en regering bestämmer sig för att styra bolaget på ett sätt som inte är i enlighet med riksdagens beslutade uppdrag måste den gå till riksdagen. Det är vad jag har försökt svara vid flera upprepade tillfällen.

Anf. 46 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Tack, ministern. Ministern började med att säga nej till att gå till riksdagen här och nu. Så tolkade i varje fall jag och Lars Hjälmered det.

Sedan har man detta med affären och omvärlden. Jag glömde i mitt förra anförande att säga detta om Nuon. Det hände saker och ting på världsmarknaden som gjorde att gaspriser blev helt annorlunda.

Nu ser man olika möjligheter. Det kan tänkas att man kan kalla det för att leka med olika teorier. Men man måste ändå ta hänsyn till och fundera på: A händer eller A inte händer blir det B. Om inte B händer blir det C. Sådana kalkyler måste man göra som en regering och även som ett bolag.

Jag kommer till riksdagen om det blir ett dåligt bud, säger ministern. När är det ett dåligt bud, kan man fråga sig? Det kan vi igen spekulera i. Regeringen har inom ramen för sin affärsmässighet möjlighet att säga saker och ting, tänker jag. Den kan säga: Ni ska göra detta utifrån aspekten att man antingen får ett för lågt pris eller är tvungen att behålla en verksamhet.

Vad är er önskan? Vad vill ni göra? Hur tänker ni om detta?

Anf. 47 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAM-BERG (S):

Herr talman! Jag märker att jag inte är tillräckligt tydlig i mina svar eftersom de frågor jag får fortfarande inte riktigt speglar det jag försöker säga.

Det jag säger är att brunkolen är en del av Vattenfalls verksamhet i dag, eller hur? Det gör att inom ramen för det uppdrag som Vattenfall har i dag är det inte per automatik så att om Vattenfalls styrelse inte hittar en köpare och det inte blir en affär måste vi gå till riksdagen och ändra uppdraget för Vattenfall, nej.

Det är på annat sätt om regeringen på egen hand skulle bestämma: Vi frångår affärsmässigheten i Vattenfall. Vi vill att ni bara sysslar med solceller i framtiden, därför att vi tycker att det är politiskt korrekt att bara jobba med solceller. Då skulle Vattenfalls styrelse kunna hävda: Det är inte affärsmässigt. Den skulle kunna säga till oss: Det är inte korrekt, för det är inte vårt uppdrag. Det blir då en diskussion. Har vi i regeringen överträtt våra befogenheter som ägare och representant för ägaren?

Det handlar om när vi måste ändra inriktningen på uppdraget och ge tydliga direktiv att de ska frånga affärsmässigheten. Det gäller sådana lägen. Det har förekommit diskussioner om att vi skulle ge bort tillgångarna. Våra jurister gör bedömningen att vi inte kan ge bort statens tillgångar utan att frånga affärsmässigheten.

Däremot finns det stora möjligheter inom ramen för ett affärsmässigt uppdrag för Vattenfall att göra kloka framtidsinvesteringar för 100 procent förnybara energikällor. Vattenfall säger både till näringsutskottet och till mig när jag träffar dem: Våra nya investeringar är till 100 procent inom förnybara energikällor. Det är så vi vill positionera bolaget framöver. Det är så vi ser att framtidens marknad påverkar och där vi har störst möjligheter att nå avkastning i framtiden.

Det går att förena politiska uppfattningar och målsättningar för verksamheten inom ramen för affärsmässigheten. Vill vi frånga det måste vi gå till riksdagen, inte annars.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:54 om Swedavias miljöarbete och klimatpåverkan

Anf. 48 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAM-BERG (S):

Herr talman! Anders Åkesson har frågat mig dels hur jag avser att verka för att minska marktransporternas andel av Swedavias klimatpåverkan i allmänhet, och för Arlanda flygplats i synnerhet, dels hur jag avser att agera för att klargöra den statligt konstruerade incitamentskonflikten för Swedavia som innebär att ekonomi och miljö ställs mot varandra.

Swedavia AB ska enligt bolagsordningen äga, driva och utveckla de tio flygplatser som utgör det nationella basutbudet i Sverige. Dessutom har riksdagen gett Swedavia ett särskilt samhällsuppdrag, nämligen att bidra till att de transportpolitiska målen uppnås. Det övergripande transportpo-

litiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Det finns även ett funktionsmål och ett hänsynsmål som bland annat tar upp aspekterna tillgänglighet respektive säkerhet, miljö och hälsa.

Som ett av bolagets hänsynsmål mäts och redovisas koldioxidavtryck för bolagets flygplatser fördelat på egen verksamhet, flygtrafik samt marktransporter till och från respektive flygplats.

En viktig utmaning för regeringen och bolaget är att minska koldioxidutsläppen från alla vägtransporter till och från Arlanda och andra flygplatser. Därför fortsätter regeringen att arbeta för att göra det attraktivt och enkelt att åka kollektivt till landets flygplatser.

Det går i dag att åka snabbtåg, fjärrtåg och pendeltåg till Arlanda flygplats. Från 2009 till sista kvartalet 2014 ökade andelen kollektivt resande från 45 till 50 procent.

I enlighet med regeringens krav har Swedavias styrelse fastställt strategiska hållbarhetsmål, varav ett är att under 2020 nå nollutsläpp av fossila koldioxidutsläpp från den egna verksamheten. För närvarande minskar utsläppen snabbare än bolagets egen plan, och de tio av Swedavias flygplatser som ingår i det nationella basutbudet är certifierade på den högsta nivån av Airport Carbon Accreditation (ACA), en internationell standard för flygplatsers klimatarbete.

Jag kan konstatera att Swedavia arbetar aktivt för att minska klimatpåverkan kopplad till flygplatser.

Anf. 49 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Tack för svaret, Mikael Damberg! I min interpellation tar jag främst upp risken med den konflikt jag anser finnas mellan incitament för det statliga bolaget Swedavia. Det gäller att minska klimatpåverkan. Jag delar ministerns uppfattning att bolaget gör det på många olika sätt. Men det gäller samtidigt att tjäna pengar. Det gäller alltså konflikten mellan miljömål och att vara ett lönsamt och välskött statligt bolag.

I Swedavias uppdrag från staten ingår att driva verksamheten affärs- mässigt. Samtidigt ska bolaget kontinuerligt minska sitt eget miljöavtryck och bidra till en minskning totalt sett av hela flygbranschens miljöpåverkan. Den största utsläppsposten kommer från själva flygverksamheten om vi talar om koldioxid.

Men även marktransporterna till och från en flygplats står för en betydande del av flygplatsens totala miljöpåverkan. I fallet Arlanda, landets största flygplats, genererade marktransporterna till och från Arlanda utsläpp motsvarande 110 000 ton koldioxid förra året. Det utgör drygt 40 procent av flygplatsens totala utsläpp.

Herr talman! I fallet Arlanda är marktransporterna alltså en nästan lika stor utmaning som kärnverksamheten flyg i fråga om klimatbelastning.

I fallet Arlanda finns det, precis som ministern påpekar, goda förutsättningar att både med tåg och buss som resenär kollektivt ta sig från och till flygplatsen framför att använda bilen. Egentligen är förutsättningarna lysande i Arlandas fall att klara det klimatåtagande man har gjort och även den nollpåverkan man har föresatt sig.

Men så var det detta med risken för incitamentkonflikt i det uppdrag som vi har givit det statliga Swedavia. Det handlar om intäkterna från Ar-

landas parkeringar, som ägs av Swedavia. De är en viktig intäkt i verksamheten. Vålfyllda parkeringar riskerar att stå emot miljömässiga vinster med en minskad biltrafik till och från Arlanda, statsrådet.

Jag anser att vi som ägare till Swedavia behöver reda ut prioriteringarna för bolaget. Annars riskerar vi en situation där en resenär som kommer med kollektivtrafik till Arlanda är pekuniärt mindre värd än en resenär som kör bil själv till flygplatsen.

Därför vill jag upprepa mina initiala frågor till statsrådet: Hur avser statsrådet att verka för att minska marktransportens andel av Swedavias klimatpåverkan i allmänhet och för Arlanda flygplats i synnerhet? Kan statsrådet särskilt fördjupa svaret på fråga 2: Hur avser statsrådet att agera för att undanröja risken för en incitamentkonflikt där ekonomi och miljö ställs mot varandra för bolaget Swedavia?

Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Anders Åkesson eftersom han ger mig tillfälle att berömma ett statligt bolag. Jag tycker att Swedavia jobbar hårt med sitt hållbarhetsarbete. Swedavia jobbar i dag med ett klimatarbete utmed hela resan – från ökad kollektivtrafik vid flygplatserna till förnybara flygbränslen och med målet om nollutsläpp från den egna verksamheten till 2020. Det är ambitiöst, och det är också en av orsakerna till att samtliga flygplatser ingår och är ackrediterade på högsta miljömässiga nivå internationellt. Detta är ovanligt; det finns inte så många flygplatser globalt sett som kommer upp i den standard som Swedavias flygplatser befinner sig på i dag.

Jag ska svara på parkeringsfrågan alldeles snart, men jag vill först säga någonting om det som man gör i dag med den egna verksamheten och som är imponerande. I dag svarar Swedavias fordonsflotta – fordon som röjer landningsbanor med mera så att trafiken kan fungera – för 92 procent av koncernens kvarvarande utsläpp av fossilt koldioxidutsläpp. Som ett led i detta byter nu Swedavia ut samtliga snöröjningsfordon mot biobränsle-drivna motsvarigheter. Det är ett unikt exempel internationellt sett där Swedavia verkligen är ledande och gör detta tidigare än många andra.

Swedavia har också under många år jobbat målmedvetet för att se till att inte minst kollektivtrafiken till Arlanda fungerar bättre. I dag finns flera olika möjligheter att ta sig till Arlanda också kollektivt, inte minst med tåg och pendeltåg som har öppnat nya möjligheter att resa till Arlanda utan att släppa ut koldioxid på det sätt som har varit fallet tidigare. Jag tycker att det är en positiv utveckling, och det går åt rätt håll.

En annan sak jag ska säga gäller taxibilarna, där Swedavia har valt att styra taxiverksamheten på ett sådant sätt att miljöbilar premieras vid Arlanda. Dessutom sker inget avgiftsuttag gentemot busstrafiken, vilket gör att den typen av trafik gynnas ekonomiskt. Flygplatsen har vunnit pris internationellt för detta arbete med att öka kollektivresandet. Tåget har tagit marknadsandelar och skapat en positiv utveckling över åren.

När det gäller parkeringsfrågan finns det såklart många som i dag åker bil till Arlanda och ställer bilen där. I dag är därför priset på parkering vid flygplatsen i paritet med den i Stockholms innerstad. Det är ett medvetet val man har gjort från Swedavias sida att ha en hög parkeringsavgift på Arlanda. Man vill att det alltid ska vara de kollektiva valmöjligheterna att åka till Arlanda flygplats som är billigare.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

På alla dessa områden skulle jag vilja säga att Swedavia jobbar målmedvetet med en strategi som handlar om att man vill ställa om verksamheten i hållbar riktning. Frågan om kollektivt resande till och från Arlanda är definitivt en av nyckelfaktorerna för att Swedavia ska nå sina egna miljömål.

Anf. 51 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Jag tackar än en gång Mikael Damberg för svaret. I grunden är det egentligen inga problem med vare sig bil eller flyg; det är deras utsläpp och miljöpåverkan som är bekymret. Jag tror att vi båda är älskare av flyg som ett rationellt färdmedel i fråga om att övervinna långa avstånd. Jag delar statsrådets uppfattning att Swedavia är ett duktigt bolag och att flyget som transportslag generellt sett har goda förutsättningar att ställa om och minska sin miljöpåverkan. Det är vi helt överens om, statsrådet. Vi är som sagt båda flygvänner.

Jag vill dock upprepa frågan om det incitament som vi från ägarsidan har skapat gentemot Swedavia. Det är riktigt att parkeringspriserna ute på Arlanda är i paritet med dem i Stockholms innerstad. Men just nu rabatterar man dem med 70 procent, och det signalerar trots allt någonting annat.

Jag upprepar grunden till min interpellation och grunden för frågeställningen: den konflikt som Swedavia rimligen upplever mellan att minska klimatpåverkan med biobränsleddrivna snörojningsfordon etcetera och samtidigt tjäna pengar, där intäkterna från Arlandas parkeringar som ägs av Swedavia är viktiga i verksamheten. Valfyllda parkeringar riskerar att stå emot miljömässiga vinster. En flygpassagerare som anländer med bil blir mer värd affärsmässigt för Swedavia än en som nyttjar det förträffliga kollektivtrafiksystäm som vi gemensamt har skapat med tåg och buss till och från Arlanda.

Jag vill upprepa frågan om intressekonflikten i de incitament vi har givit bolaget.

Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Frågan om konflikten kan man beskriva på många sätt. På ett större plan brukar den diskuteras i miljöpolitiken i stort. Finns det en konflikt mellan ekonomisk tillväxt och miljöpolitik? Det finns de som hävdar att det alltid finns en konflikt och att det är omöjligt att få en ekonomisk utveckling när man gör större miljöinvesteringar. Sverige har visat över historien att vi har kunnat reducera koldioxidutsläppen samtidigt som vi har haft en ekonomisk tillväxt i ekonomin. Det är inte så många utvecklade ekonomier som har lyckats med det som Sverige har gjort.

Det är otroligt viktigt att Swedavia är ett ekonomiskt lönsamt bolag. Detta är ett bolag som jobbar på en marknad och som också bedriver en internationellt konkurrenskraftig verksamhet, inte minst för att få direktlinjer till Sverige, i en skarp tävlan med Köpenhamn, Oslo och Helsingfors för att bedriva en verksamhet som är attraktiv för flygbolagen att flyga på. Det finns alltså en affärsmässighet i grunden.

Jag måste säga att Swedavia jobbar väldigt målmedvetet med sina hållbarhetsmål. De har en strategi där ett av de mål som bolaget har uttalat är att det ska vara billigare att välja kollektiva färdmedel än att ta bilen till Arlanda. Jag vet att Swedavia har haft en del kreativa upplägg för detta.

Man ville ett tag införa biltullar, men enligt gällande lagstiftning är det som vi vet inte möjligt för dem att införa separata biltullar där. Swedavia har alltså försökt på olika sätt att styra trafiken.

Det finns en konflikt till. Nu är vi väldigt mycket inne på detaljer, men när man får läsa på inför en debatt lär man sig alltid nya saker: En alltför hög prisnivå på parkeringen innebär att andelen resande som blir hämtade och lämnade på Arlanda av privatbilar ökar dessutom. I dag är det 16 procent av resandet till och från Arlanda som sker med hjälp av andra bilar. Då gäller det att få hela systemet att fungera så att det kollektiva resandet blir billigare än det privata resandet och att man stimulerar det på olika sätt.

Jag känner att med den fart som Swedavia har på miljöarbetet och för att minska koldioxidutsläppen har jag än så länge inte sett en överhängande risk för att de här frågorna kommer i stor konflikt med varandra. Men det är klart att man alltid får vara vaksam, för det finns inte pengar till allt och man måste göra ekonomiska avvägningar. Men min bild av Swedavias verksamhet är att man prioriterar de här frågorna högt och att det är en del av den profil man vill att inte minst Arlanda ska ha som en flygplats som ligger i framkant när det gäller att ta hållbarhetsfrågorna på allvar.

Anf. 53 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! I grunden är vi helt överens om att det är möjligt och till och med nödvändigt att förena ekonomisk tillväxt med miljöhänsyn, därför att ekonomisk tillväxt nästan alltid baseras på ekonomiska, miljömässiga och sociala hänsyn. Det är precis det vi talar om, och allt annat är egentligen inte hållbar tillväxt. Men det förutsätter i sin tur att man ger verksamheten man bedriver rätt incitament där det är möjligt att förena tillväxten under de tre hållbarhetskriterierna. Då framstår i mina ögon uppdraget som vi har gett Swedavia att ta miljömässiga hänsyn och samtidigt vara synnerligen affärsmässigt avseende sin parkeringsverksamhet möjligen som svåruppfyllt. Jag känner delaktighet i det, eftersom jag vet att det inte är något nytt uppdrag som har givits.

Herr talman! Efter den här debatten där statsrådet givits anledning och tillfälle att ytterligare fördjupa sig i frågan känner jag mycket stor förtrostan i att statsrådet kommer att följa frågan på ett mycket intresserat sätt och säkert också bejaka både kreativa och kloka lösningar för Swedavia, som jag i grunden tycker är ett bra bolag.

Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vill avsluta med att tacka Anders Åkesson för den här interpellationen som har gett mig ny kunskap i ärendet. Jag är helt övertygad om att vi båda kommer att följa Swedavias arbete på det här området.

När jag ställer frågor till Swedavia är de tydliga med att de har den här inriktningen. Man vill öka inte minst kollektivresornas andel av resorna till och från Arlanda, och man vill se Arlanda som ett ännu starkare nav för inte minst spårbunden trafik, för det är långsiktigt väldigt bra för flygplatsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2015/16:64 om det statliga riskkapitalet och Inlandsinnovation

Anf. 55 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Helena Lindahl har frågat mig, mot bakgrund av Finansieringsutredningens förslag, hur detta tillgodoser riskkapital i hela landet och om jag stöder utredningens förslag att bolaget Inlandsinnovation ska upphöra samt hur jag ser på att underfonder i den nya strukturen kan vara geografiskt inriktade.

Inledningsvis vill jag säga att det finns ett mycket starkt stöd för den förändringsinriktning som föreslås i utredningen. Såväl flertalet remissinstanser som Riksrevisionen står bakom principen att minska inlåsnings av det statliga riskkapitalet i långsiktigt definierade investeringsmandat för att på så sätt öka flexibiliteten, nyttjandegraden och behovsanpassningen i systemet.

I budgetpropositionen för 2016 har regeringen uttalat att strukturförändringar genomförs i enlighet med utredningens förslag, att ett statligt nationellt fond-i-fond-bolag bildas och att Inlandsinnovation AB och Fouriertransform AB inordnas i det nya bolaget. Mer detaljerade förslag kring hur etableringen ska ske och hur dessa organisationer kommer att omhändertas i den nya strukturen kommer vi att återkomma till riksdagen med. En självklar utgångspunkt är att befintliga innehav kommer att omhändertas och utvecklas på ett ansvarsfullt sätt inom ramen för den nya strukturen.

När det gäller den föreslagna nya strukturen har jag mött en oro för att utbudet av riskkapital för företag i norra Sverige kommer att minska. Detta är en oro och ett perspektiv vi tar på största allvar. Men det är min absoluta uppfattning att finansieringsmöjligheterna totalt sett för företag i regionen inte ska försämrats vid genomförandet av förslagen från Finansieringsutredningen.

Riskkapitalinvesteringar kommer att göras i regionen även inom ramen för det nya nationella bolaget. Dessutom kommer utbudet av riskkapital i norra Sverige att stärkas i den nya programperioden med EU:s regionala utvecklingsfond.

Vidare är det viktigt att se förslaget i sitt sammanhang. Regeringen har en ambitiös reformagenda med flera olika åtgärder med syfte att stärka finansieringsmöjligheterna för små och medelstora företag i hela landet. Flera av de satsningar som aviseras i budgetpropositionen innebär förbättringar, inte minst för företag i norra Sverige. Regeringen avser bland annat att se över möjligheterna att, i enlighet med utredningens förslag, inrätta ett lånegarantiinstrument för att öka bankutlåningen till små och medelstora företag. Bankernas möjligheter att låna ut till företag med låga säkerhetsmassor förväntas då att öka.

Kärnan i förslaget om en ny struktur och ett nytt arbetssätt är att ta bort permanenta inlåsningsmandat och att arbeta genom privata investerare för att säkerställa god investeringskompetens och uppväxling av statliga medel. På så vis skapar vi möjligheter till flexibilitet och behovsanpassning och bidrar till ökade volymer riskvilligt kapital och till att stärka den privata marknaden och det finansiella ekosystemet – detta till förmån för företag i behov av utvecklingskapital. Samtidigt ska det nya

arbetssättet även fortsatt innebära inflytande över valet av investeringsområden utifrån de marknadskompletterande behov som bedöms finnas.

För att nå våra högt ställda mål om sysselsättning och tillväxt krävs förbättrade utvecklingsförutsättningar. Detta är ett av flera förslag som syftar till att stärka finansieringsmöjligheterna för företag i hela vårt land.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 56 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret! Norra Sverige, Värmland och Dalarna bidrar som ministern vet till en stor del av Sveriges ekonomi. I till exempel Norrland är det tusentals människor som jobbar med att producera järnmalm till broar och järnvägsräls och även till byggnader över hela världen. De flesta förstår nog att en växande gruvnäring har möjlighet att vända avveckling till utveckling. Självklart påverkar det lokalsamhällen genom nya företag och nya jobb. Bara Norrbottens län står ensamt för 90 procent av den producerade järnmalmen inom EU.

Skogsnäringen är en annan viktig del av Sveriges basindustrier. Det många kanske inte vet är att skogsnäringen i vårt land är världens näst största exportör av skogsprodukter som pappersmassa, papper och sågade trävaror. Skogsnäringen är också den största producenten och konsumenten av biobränsle i Sverige.

Vattenkraften står för nästan hälften av all produktion av elektricitet i Sverige. De största svenska vattenkraftverken finns i övre Norrland.

I fjol omsatte turismen, som vi också kan se som en växande och stor basnäring, 268,5 miljarder kronor. Det bidrog naturligtvis till en stor del nya arbetstillfällen inte minst i norra Sverige, Värmland och Dalarna.

Jag säger det här därför att jag vill påpeka att det skapas enorma värden i de här delarna av landet som också bidrar till landet Sveriges ekonomi. Det är därför som jag ser med oro på utredningen av det statliga riskkapitalet som föreslår att riskkapitalbolaget Inlandsinnovation ska försvinna.

Bolaget kom i praktiken till för ungefär fyra år sedan och fick då 2 000 miljoner i portföljen för att man skulle bistå Norrlandslänen, Värmland och Dalarna med riskkapital, speciellt i expansiva skeden där större ekonomiska muskler skulle behövas. Områdena som jag pratar om är några av de mest sårbara delarna av landet när det gäller just riskkapital, så det var inte direkt en slump att medlen tillfördes den här fonden och etablerades i just de här områdena.

När jag läser ministerns svar blir jag orolig, därför att ministern köper förslaget om att lägga ned Inlandsinnovation och att de här medlen, det vill säga 2 000 miljoner, ska smetas ut över landet. Ministern säger: ”Men det är min absoluta uppfattning att finansieringsmöjligheterna totalt sett för företag i regionen inte ska försämrats vid genomförande av förslagen från Finansieringsutredningen.” Vad menar ministern med det här? Vad grundar ministern sitt antagande på när han så tydligt säger ”min absoluta uppfattning”? Nu förväntar jag mig att ministern förklarar och beskriver vad han menar och hur det kommer att bli.

Anf. 57 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Helena Lindahl, för interpellationen! Det här är en viktig fråga, eftersom det statliga riskkapitalets struktur och funktion har diskuterats i, tror jag, snart tio års tid. Det har kommit flera utvärderingar

av det statliga riskkapitalet som har visat att det statliga riskkapitalet, på det sätt som det har varit organiserat tidigare, inte har gett tillräckligt stor utdelning och inte skapat den tillväxt som det var tänkt i de växande bolagen.

En stor kritik har varit att det statliga riskkapitalet har gått in för sent, att man inte har jobbat tidigt där det inte finns något privat kapital och egentligen inte har bidragit till att få mer kapital. En hävstångseffekt på det statliga kapitalet kan ju uppstå ifall staten går in i sektorer eller områden där det privata kapitalet inte finns och ger incitament för privat kapital att komma dit. Då ökar mängden kapital.

En av poängerna med hela fond-i-fond-systemet, som Finansieringsutredningen föreslår, är att staten aldrig går in ensam med pengar utan växlar upp kapitalmassan tillsammans med privat kapital. Det är en av delarna.

En förklaring till att det statliga riskkapitalet har blivit lite ineffektivt, att det inte har jobbat på det sättet och att ganska mycket av det statliga kapitalet har varit inlåst, är att man har haft olika regionala men också områdesspecifika indelningar av kapitalet. Det har lett till att kapitalet inte har jobbat så mycket som det ska.

Jag har uppfattat det som att det har funnits en bred politisk enighet i Sveriges riksdag om att vi måste försöka komma bort från det. Mer av det statliga kapitalet ska jobba snabbare och mer aktivt men också i tidigare faser och kunna växla upp privat kapital.

När jag talar om den regionalpolitiska aspekten menar jag – jag har nämligen samma uppfattning som Helena Lindahl – att en av utmaningarna för Sverige är att skapa de bästa tillväxtmöjligheterna också för små och medelstora företag i hela landet.

Runt om i Sverige har vi nämligen ett antal stora industrier som spelar väldigt stor roll. Och industrins tyngdpunkt ligger inte i storstäderna. Industrins tyngdpunkt ligger ute i Sverige och bidrar till tillväxten i vårt land, inte minst till vår export och energiförsörjning, som Helena var inne på tidigare.

Men ett av förslagen i Finansieringsutredningen, som vi nu jobbar vidare med, handlar om hur vi ska få bankutlåningen till små och medelstora företag att öka. Sedan finanskrisen har små och medelstora företag, särskilt på landsbygden, fått svårare att få tag i kapital. Det handlar inte bara om riskkapital utan även om lånekapital.

Utredningen har några förslag. Men vi tittar också på remissynpunkter som har kommit in när det gäller hur man kan jobba för att växla upp så att det blir mer utlåning till företag som behöver det, särskilt där tillgångsmassorna är osäkrare, framför allt på landsbygden där tillgångsmassorna inte är lika mycket värda.

Demonstrationsanläggningsfonden som Finansieringsutredningen föreslår betyder absolut mest för bioenergiområdet. Den stora bromsen för utveckling av bioenergin, som betyder mycket för landsbygden, handlar om hur man får till de riktigt stora anläggningarna för att få volym och kunna pressa priset så att det blir konkurrenskraftigt.

Förslaget om ängelinvesteringar, mikrofonden i förslaget, innebär att man slår samman kapital med regionalt kapital, där det kanske finns affärsänglar. Jag har besökt dem i både Norrbotten och Umeå, där man har affärsänglar. De går in, ofta ihop med en science park och andra, och stöder

små och medelstora företag. Här kan staten gå in och matcha kapital, för att växla upp det.

Flera olika delar i förslaget handlar alltså om att föra ut beslutanderätt men också kapital i hela Sverige. Det skulle gynna också norra Sverige.

Anf. 58 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Tack för svaret, ministern!

Många saker i utredningen som du räknar upp är väldigt bra. Jag är alltså inte kritisk till hela utredningen. Det jag är kritisk till är att man tar de 2 miljarderna från ett bolag som nu har börjat verka och som gör skillnad i de delarna av landet.

Inlandsinnovation kom till på grund av att vi inte har tillräckligt med riskkapitalister i de områdena. Att riskkapitalister ska gå in och växla upp statens inflöde av medel är jättebra. Det fungerar säkert i vissa delar av landet, kanske i Umeå. Men det fungerar inte i alla områden – hur fint det än låter.

När det gäller slantarna från EU:s regionala utvecklingsfond, som ministern också nämnde och som ministern tyckte var ett bra tillskott till de delarna av landet, ringde jag och kollade med Tillväxtverket. Det är redan befintliga pengar som finns i budgeten. Skillnaden är bara att de är öronmärkta för det här ändamålet. Sedan växlas det upp med pengar från Almi, lite från länsstyrelserna och från regionerna. Och dessutom går det privata kapitalet in.

I snitt handlar det om 15–20 miljoner per år, per län i de berörda områdena. Det är inte jättemycket pengar, skulle jag vilja säga. Allt är såklart välkommet, men man kan knappast säga att det är någon storsatsning.

Statens egen myndighet, Tillväxtanalys, säger att 80 procent av allt riskkapital hamnar i de större städerna, varav 50 procent i Stockholm. Min kritik är därför att det är anmärkningsvärt att en geografisk aspekt inte nämns med ett enda ord i utredningen. I ärlighetens namn visar det på okunskapen om förhållandena i vårt avlånga land. Man kan inte använda samma insatser över hela landet. Jag vet det eftersom jag lever och verkar i ett av de områdena. Jag lever och verkar i ett område där banken inte ens tar emot pengar.

Förutsättningarna ser alltså lite annorlunda ut i de större städerna i Sverige än på landsbygden, i till exempel Dalarna eller Västerbotten.

Jag har också en kort kommentar om att en del andra bitar som ministern hänvisade till skulle stärka företagsamheten i den delen av landet. Jag kan inte låta bli att nämna skattehöjningarna som också drabbar företagarna – ministern vet att oppositionen är kritisk till skattehöjningarna. I och med den kommande budgeten får företagarna närmare 30 miljarder i skattehöjningar, även under kommande år. Det är såklart en belastning, i kombination med till exempel höjda skatter på bensin och diesel. Och som grädde på moset försvinner riskkapital på 2 miljarder.

Det är precis så det är. 2 miljarder försvinner för de här områdena. Och det vi får tillbaka i rena pengar är en spottstyver, en bråkdelen. Det kan man faktiskt inte hurra för.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 59 ANDERS AHLGREN (C):

Herr talman! Jag ska förstärka en del av det min kollega har tagit upp. Debatten handlar om tillgången på riskkapital till ett av Sveriges absolut viktigaste ekonomiska områden.

I dessa sju län – från Dalarna och Värmland norrut, de områden som Inlandsinnovation omfattar – tar man till stor del sin utgångspunkt i skogen, malmen, energin och besöksnäringen. Men i mitt eget hemlän Dalarna finns också stor, tung bas- och exportindustri. Nu lämnar man det området genom att säga att man ska lösa det på ett annat sätt.

Vi talar om ett ställe i Sverige som används på ett mycket bra sätt för att stärka Sveriges långsiktiga utveckling. Det är ett närande område som tillför mycket pengar till den svenska nationalprodukten.

På ett ställe i svaret säger statsrådet: ”Men det är min absoluta uppfattning att finansieringsmöjligheterna totalt sett för företag i regionen inte ska försämrats vid genomförandet av förslagen från Finansieringsutredningen.” Det vore intressant med en längre utläggning om hur det ska gå till. I svaret gör ministern mer av en analys av läget. Svaret är riktigt intressant.

Ministern sa också: ”Dessutom kommer utbudet av riskkapital i norra Sverige att stärkas i den nya programperioden med EU:s regionala utvecklingsfond.”

Jag tittade då på det pressmeddelande som gick ut i veckan om just Tillväxtverkets anslag till de olika länen när det gäller det här. Jag funderade på hur det är möjligt att förvandla gamla, befintliga anslag till nya.

I pressmeddelandet står det: ”Som en följd av regeringens tidigare beslut om åtta regionala strukturfondsprogram så har nu Tillväxtverket fattat beslut om en riskkapitalsatsning i Norra Mellansverige för perioden fram till 2020. — — Kapital för utveckling och expansion av små företag är centralt för förnyelse i det svenska näringslivet. Därför är det glädjande att en ny riskkapitalfond i Gävleborg, Dalarna och Värmland kommer att förse fler företag med kapital under de kommande åren. Detta är en ny kraftfull förstärkning av tillgången till riskvillig finansiering i Norra Mellansverige som tillsammans med privat medfinansiering kommer att bidra till utveckling av expansiva företag, säger Mikael Damberg.”

Det säger alltså Mikael Damberg som också har föreslagit en nedläggning av den förra regeringens statliga riskkapitalbolag Inlandsinnovation med ett kapital på 2,5 miljarder.

Dessa medel finns ju redan sedan förra EU-perioden. Dalarna och Gävleborg, till exempel, fick 88 miljoner. Hela Sverige fick 1,3 miljarder. Då ber jag näringsministern förklara hur han i sitt eget pressmeddelande kan säga att detta ”är en ny förstärkning av tillgång till riskvillig finansiering”.

Anf. 60 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Först vill jag säga att för norra Sverige, och framför allt för de delar av Sverige där det har varit svårt att få tag i kapital för växande företag, är fokuset bara på riskkapital delvis felaktigt. Det är inte bara riskkapital som är intressant. Det är viktigt att ha det perspektivet framför sig, inte minst för de företagare som inte har fastigheter och andra tillgångar

som har ett stort värde. De har sedan finanskrisen haft ännu sämre möjligheter. Affärsbankerna jobbar nu på ett annat sätt och har lämnat delar av Sverige. Det gör också att det har blivit svårare att få tag i kapital.

Jag vill gärna höra Centerpartiets uppfattning: Är det intressant med kreditgarantiförslagen i Finansieringsutredningen? Det är ett annat sätt att attrahera kapital av en annan sort som jag menar har absolut störst betydelse på landsbygden i Sverige. Det är en ganska stor del av Finansieringsutredningens förslag. Det har kommit in synpunkter på hur man ska utforma det och hur det ska organiseras, men principiellt är det nog rätt att flytta en del fokus från att bara handla om riskkapital till att också handla om kreditgarantier för att utveckla näringslivet i hela Sverige.

Man kan inte både ha kakan och äta upp den. Tycker man att det är bra med kreditgarantier och vill finansiera sådana insatser i hela Sverige, som betyder mest i de delar där det är svårt att få garantier i dag, då måste man finansiera detta. Vill man att det ska komma till en demonstrationsanläggningsfond – jag har uppfattat att skogsindustrin är en av de varmaste förespråkarna för det, därför att man ser att hela bioenergi- och bioekonomiperspektivet kommer att kräva stora investeringar i anläggningar som i dag är för dyra och för svåra att få finansiering för – då måste man orka med att leverera de förslagen.

Jag mottar gärna Centerpartiets eller andra partiers åsikter i det här arbetet. Regeringen har lagt fast en principiell hållning som innebär att vi måste lösgöra mer av kapitalet för att få det att jobba i de faser där det inte fungerar i dag. Vi har som ambition att inte bara tala om riskkapital, utan vi talar också om kreditgarantier. Det är en fråga av regionalpolitiskt stor betydelse. Men om Centerpartiet har kreativa och konstruktiva ingångar i den här diskussionen är jag beredd att lyssna på dem i den fortsatta processen.

Det blir lite slarvigt när man säger att alla pengar tas någonstans ifrån och försvinner någonstans ifrån, för då måste man säga nej till alla förslag som handlar om att också utveckla verksamheten. Jag hoppas inte att Centerpartiet tycker det.

Den andra slängen som jag fick handlade om skatter. Jag kan bara avslutningsvis konstatera att Centerpartiet är det enda borgerliga partiet som håller fast vid de skattesänkningar som kostade runt 110 miljarder kronor under den borgerliga regeringsperioden. Det gällde sänkta skatter på arbetsgivaravgifter för unga. Trots att de genomfördes och kostade 110 miljarder kronor sänkte de inte ungdomsarbetslösheten. Alla andra borgerliga partier har steg för steg i sina budgetförslag övergivit den här modellen. Det är ett slöseri med skattepengar, det är bättre att använda dem på annat sätt för att bekämpa ungdomsarbetslösheten, och det är det som regeringen gör.

Anf. 61 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Vi i Centerpartiet är väl medvetna om att det är problem även med utlåning från banker. Det var därför som vi drev detta med investeraravdrag, som vi dessutom vill utöka, det vill säga att om du som privatperson hjälper ett företag med kapital kan du också få göra ett avdrag för det i deklarationen. Det är ungefär vad det går ut på.

Jag sa tidigare också att det finns många bra förslag i utredningen. Det skulle behövas några extra minuter för att gå igenom och kommentera alla

förslag och kanske titta på förbättringsområden. Det gör jag gärna. Jag hoppas att ministern inte bara kommer med erbjudandet här i talarstolen utan att det de facto är en inbjudan.

Jag tycker ändå inte att det är oviktigt med Inlandsinnovation. Jag har på nära håll sett hur otroligt viktig den har varit. Inlandsinnovation har också bidragit med extra medel till Norrlandsfonden. Man har även avsatt en del medel till Övre Norrlands kreditgarantiförening som ger väldigt små lån i ett initialt skede, till exempel om en frisör vill låna pengar för att bygga ut sin verksamhet eller sin salong.

Min fråga tillbaka till ministern blir: Varför ska de mest utsatta delarna av landet betala för resten av landet, och framför allt för de större städerna? Det är inte jag som säger det, utan det är nämligen Tillväxtanalys som säger att 80 procent av allt riskkapital hamnar i de större städerna.

För mig är detta en omvänd Robin Hood-politik som snarare fokuserar på något slags prins John-effekt. Ni tar tusentals miljoner och ger tillbaka några få. Det är precis som när jultomten delar ut stora paket. Förhoppningarna är väldigt stora på julafton att man ska hitta något spännande, men när man öppnar det stora paket innehåller det inget annat än ett par ”stickesockar” som dessutom kliar.

Anf. 62 ANDERS AHLGREN (C):

Herr talman! Jag noterar att det var svårt för statsrådet att förklara varför man betraktar tidigare fulla bidrag från EU som nytt riskkapital i de län som jag frågade om. Men jag kunde inte uppfatta något svar.

Jag har som egenföretagare 25 års erfarenhet av näringslivsfrågor, och det handlar om långsiktighet och uthållighet och att kunna skapa en bra finansieringsform.

Jag talade om Almi invest som också investerar i företag. Man säger att man gärna investerar, men med lite mindre belopp, från 300 000 kronor upp till 10 miljoner. Då har det varit väldigt bra att ha tillgång till Inlandsinnovation som hanterar de större beloppen, från 5 miljoner upp till 50 miljoner. Det är en viktig del när man funderar på hur Inlandsinnovations insatser ska ersättas i dessa områden med ett bra samarbete.

När det gäller lånegarantin vill jag bara kommentera den. Lånegarantin är jättebra, men den kostar pengar, och banklån kostar pengar. Det är svagheten med att bara luta sig mot en lånegaranti. Fördelen är att man samtidigt kan prata om investeringskapital. Kapital är gratis för företag fram till dess att man ger utdelning. Till dess är aktiekapital väldigt bra för nystartade företag. Jag tycker att den möjligheten borde kompletteras. Almi är ofta med och tar en del lån, men Almis lån blir ofta väldigt dyra, 6–8 procent, jämfört med marknadspriserna som är mycket lägre.

Jag vill ändå upprepa frågan: På vilket sätt kommer det nya förslaget, som näringsministern kommer att lägga fram, att tillskjuta kapital till den här delen av Sverige?

Anf. 63 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för den här interpellationsdebatten! Det som jag tar med mig från debatten är ett antal medskick där vi har haft lite olika uppfattningar om beloppsgränser. Vi har haft lite diskussioner kring hur det ska organiseras. Det fanns en positiv tanke om kreditgarantierna, som är

en annan typ av finansiering, som det kanske har talats om för lite, inte minst för landsbygdens utveckling.

Jag konstaterar dock att Centerpartiet inte har velat tala om demonstrationsutvecklingsfonden. Mikrofond är exakt det som Inlandsinnovation har investerat i, en form av affärsänglar. Det är exakt detta som mikrofonder har som syfte att göra.

Man har under åtta års tid i princip haft regeringsmakten. Det har nästan hela tiden funnits kritik för att det statliga riskkapitalet inte har organiserats på ett tillräckligt effektivt sätt. Jag vill inte gå in på det för mycket, men det är klart att Inlandsinnovation initialt har fått enormt mycket kritik för hur verksamheten bedrevs. Jag har inte gjort någon stor poäng av det i den här debatten, men jag skulle kunna göra det.

Centerpartiets eget ansvar för utformningen av Inlandsinnovation blir väl en del av förklaringen till att man nu kanske inte orkar med att göra förändringar i det statliga riskkapitalet så energiskt. Men jag tror att vi måste göra det. För att få utveckling och kunna göra prioriterade satsningar måste man också göra förändringar.

Jag är dock fortsatt beredd att ta den utsträckta Lovikkavanten och se vad som går att göra för att se hur de här förslagen kan bli så bra som möjligt, så att man gynnar tillväxt och utveckling i hela Sverige, vilket är en naturlig utgångspunkt för Finansieringsutredningens fortsatta arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:68 om hantverkskunnandets status och bevarande

Anf. 64 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Lars-Arne Staxäng har ställt ett antal frågor till mig om hur jag avser att öka hantverkskunnandets status och verka för dess bevarande, hur jag avser att motverka att vissa hantverksyrken dör ut, hur fler ska få gesällbrev, hur hantverkare från andra länder ska få sina yrkeskunskaper validerade snabbare och hur hantverksbranschen gynnas av regeringens reformer.

Inom utbildningssystemet finns många möjligheter att utbilda sig till hantverksyrken med olika inriktningar. De finns inom gymnasieskolan och yrkeshögskolan, inom utbildningsformen konst- och kulturutbildningar och även inom vissa högskoleutbildningar. Dessa utbildningar erbjuds också inom folkbildningen och av enskilda utbildningsanordnare.

Jag anser att det är viktigt att yrkesutbildningar är ett attraktivt val för framför allt unga människor. Det är bekymmersamt att intresset för yrkesutbildningar har varit vikande under en följd av år trots att det finns god tillgång till sådana. Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2016 avsatt 67 miljoner kronor – och mer ska avsättas framöver – för att på olika sätt stärka yrkesprogrammets kvalitet.

Regeringen har även beslutat om direktiv till två utredningar som båda, ur olika perspektiv, har i uppdrag att främja matchningen mellan ungdomars val av gymnasial yrkesutbildning och efterfrågan på arbetsmarknaden. Detta ska den så kallade Yrkesprogramsutredningen jobba med.

Prot. 2015/16:18
22 oktober

Svar på
interpellationer

Gymnasieutredningen har i uppdrag att analysera och lämna förslag som har koppling till yrkesprogrammets attraktionskraft. Det är ett viktigt uppdrag för utredningen att lämna förslag på hur yrkeselevens rätt att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet kan stärkas.

Samhällets behov av och efterfrågan på olika yrkeskunskaper och yrkesfärdigheter förändras med tiden. För att motverka att hantverksyrken försvinner kan utbildningar som medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde ingå i yrkeshögskolan. De särskilda bestämmelserna om stöd för konst- och kulturutbildningar riktar sig också bland annat till utbildningar med ett innehåll som syftar till att bevara eller utveckla kulturarvet. Dessutom finns det ett stort utbud av utbildningar med hantverksinriktning som bedrivs under friare former inom folkbildningen. Jag anser därför att utbildningssystemet erbjuder bra förutsättningar för att den som vill ska kunna lära sig ett hantverksyrke. Men det förutsätter också att det finns intresse för att utnyttja de möjligheter som finns.

Vad gäller gesällbrev utfärdas det mellan 800 och 1 000 sådana per år. Utfärdandet av gesällbrev sker på initiativ av bransch- och yrkesorganisationer. De avgör själva hur, i vilken form och i vilken omfattning sådana yrkesbevis ska utfärdas. Den enskilde väljer själv att ansöka om gesällbrev. Den betydelse ett sådant bevis har i yrket eller i samhället är helt beroende av vad dessa organisationer och yrkesutövarna ger det för betydelse.

Jag anser att de här bevisen kan vara ett bra komplement till examina, betyg och intyg som utfärdas inom utbildningssystemet. Det är värdefullt för de berörda yrkena och deras utövare att det kan utfärdas gesällbrev, men omfattningen av detta ska inte regleras av staten.

Validering av reell kompetens när det gäller personer från andra länder är dels ett ansvar för arbetsmarknaden, dels ett ansvar för utbildningsväsendet, beroende på syftet. Arbetsförmedlingen tillförs betydande medel i regeringens budgetproposition för 2016 för att yrkesvalideringar mot särskilda branschstandarder ska kunna öka. Validering av reell kompetens i syfte att få formella intyg eller betyg i yrkesämnen på gymnasial nivå är en uppgift för kommunernas vuxenutbildning. Regeringen avser att från 2016 tillföra betydande resurser såväl till den yrkesinriktade vuxenutbildningen, som kallas yrkesvux, som till komvux. Ett villkor är att den enskilde ska ha möjlighet att få sina tidigare kunskaper och erfarenheter validerade.

Syftet med regeringens investeringar i det här avseendet är att de som har behov av och förutsättningar för att få sina kunskaper validerade ska få det så snabbt som möjligt.

Anf. 65 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag får börja med att tacka för svaret. Jag har ställt frågor om statusen för hantverkskunnandet och åtgärder för att fler ska få gesällbrev och för att motverka att hantverksyrkena dör ut. Jag har även frågat hur hantverkare från andra länder ska få sina yrkeskunskaper validerade och framför allt hur hantverksbranschen gynnas av regeringens reformer.

Jag blev lite fundersam när jag hörde svaret från statsrådet, och jag ska förklara varför. Hon pratade mycket om yrkesutbildning, och det är viktigt. Det tyckte den gamla alliansregeringen, och jag har förstått att även den

nya rödgröna regeringen har gjort vissa prioriteringar på detta område. Men gesällbrev inom hantverksyrkena är inte riktigt detsamma. Det är egentligen en typ av spetsutbildning inom vissa hantverksyrken, medan yrkesutbildning är något mer generellt, vilket gäller både den yrkesutbildning som vi har på våra gymnasieskolor och yrkesutbildningar i övrigt. De kan komplettera varandra, men det är definitivt inte samma sak.

Jag blir också lite fundersam över att det i Sverige utfärdas ca 1 000 gesällbrev per år, medan man i Polen, för att ta ett närliggande land, utfärdar ungefär 60 000 gesällbrev och i Tyskland 160 000. Då säger man från regeringens sida att gesällbrev inte är regeringens ansvar. Nej, det kan man väl säga. Men det är ett samhällsansvar att se till att vi har bra hantverksutbildningar och att man samarbetar med de organ som ger ut gesällbrev. Det finns ett intresse från de här organisationerna av att få en bättre verksamhet med fler mästarbrev och gesällbrev.

Detta är ett område som Sverige behöver på flera sätt. Sverige behöver tjänsterna. I dag är det på en rad områden svårt att få tag på hantverkare med hög kompetens och med gesällbrev eller mästarbrev; man får till och med emellanåt gå utanför Sverige för att få tag på de här tjänsterna. Det skapar också fler jobb. Men det är inte minst viktigt ur integrationssynpunkt. Vi vill alla ha fler jobb och en bättre integration. Då är detta en viktig del som kan komplettera andra jobb.

Jag vill med det här debattinlägget framhålla att det är bra om statsrådet kan göra mer än att bara hänvisa till statens yrkesutbildning.

Anf. 66 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Jag tackar Lars-Arne Staxäng för hans kommentarer och hans intresse för yrkesutbildningar och hantverksyrkena. Jag är väldigt glad över att vi delar den positiva inställningen till de här yrkena. Jag beklagar däremot att den tidigare borgerliga regeringen inte såg lika positivt på yrkesutbildningar rent generellt.

Vi hade tidigare en representant på Utbildningsdepartementet som på många sätt talade ned yrkesutbildningar när man tvärtom borde tala upp dem och deras status. I mångt och mycket har man länge pekat på yrkes elever och dem som sysslat med hantverk av olika slag. Det har låtit som om dessa människor har lägre ambitioner och sämre kunnande. De är de som ingenting vill och kan, och därför måste vi sänka nivåerna för dem för att de ska kunna ta sig igenom utbildningssystemet och vilja börja jobba.

Jag tror inte att någon vill bli stigmatiserad på det viset. Jag och regeringen vill för det första prata upp statusen för yrkesutbildningarna och de jobben. Vi vill göra det tillsammans med parterna, Svenskt Näringsliv, LO och flera, för det kräver ett gemensamt ansvar. Sedan måste vi bygga ut kapaciteten för yrkesutbildningar från gymnasiet till vuxenutbildningen och yrkeshögskolan. Det måste bli en sammanhållen och bra kedja.

Jag håller inte riktigt med om att detta inte är relevant för de jobb som vi nu pratar om. Det ordinarie utbildningssystemet syftar ju till att kompetensförsörja arbetsmarknaden. Vi har gymnasieprogram som leder till att man kan bli plåtslagare, bagare, florist, snickare med mera, men vi måste få fler unga att välja de utbildningarna, såväl på gymnasiet som inom folkbildningen, inom vuxenskolan och så vidare.

Kapaciteten är viktig, och attraktionen är viktig. Jag ser gärna att vi finner varandra, moderater och socialdemokrater emellan och mellan regeringen och det borgerliga blocket, för att gemensamt stärka dessa utbildningar, för de leder till jobb och är bra för arbetsmarknaden och därmed också för vår ekonomi.

Anf. 67 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! För det första delar jag nog inte bilden av att alliansregeringen har sett ned på yrkesutbildning, tvärtom. Jag vet inte om vi har levat i olika världar. Många gånger har inte minst Socialdemokraterna men även de rödgröna försökt få det till att all yrkesutbildning skulle vara utformad så att man kunde fortsätta in i högskolan. Det kan vara bra när det är möjligt. Man har snarast sett ned på många av yrkesutbildningarna och velat ha bort dem. I flera fall försökte alliansregeringen faktiskt få tillbaka yrkesutbildningar och tydliggöra dem.

Jag tackar för förklaringen, men jag kvarstår i min uppfattning att mer kunde göras när det gäller själva gesällutbildningen och så vidare. Åtgärder för fler gesällbrev är jätteviktiga.

Trots vad jag har hört här tror jag att det är bra att regeringen tar initiativ i denna fråga och att man får en yrkesutbildning som går ihop även med gesällutbildning, så att man får en del av grundutbildningen och kanske även gymnasie- och yrkesskola men också går vissa tider i specialistutbildning hos en mästare och blir gesäll. I de djupa gesällutbildningarna kan det ta många år innan man blir duktig på sitt yrke.

Sverige har många gånger varit dåligt på att validera utbildningar när människor kommer utifrån, från andra länder. Det gäller både högskoleutbildningar och yrkesutbildningar.

Sverige är historiskt uppbyggt av duktiga hantverkare. Går vi tillbaka flera hundra år i tiden kan vi se att vi har fått bidrag inte minst från Tyskland, Frankrike, Italien och Nederländerna. Många av de fina hus vi beundrar här i Gamla stan i Stockholm är byggda med hantverkarskunnande som kommer från de här länderna.

Vi måste vara bättre på att validera utbildningar, för vi behöver människor utifrån, och vi behöver också inom Sverige utbilda personer för dessa spetsyrken. Rätt utnyttjat skulle vi redan i dag kunna få ett mycket bättre utbyte av människor som är och tänker bli hantverkare i gesällyrken.

Anf. 68 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Låt mig börja med att vittna något om vad svensk yrkeskicklighet kan innebära. Lars-Arne Staxäng talar om de vackra hus vi ser här i Stockholm. Självf fick jag före, under och efter sommaren följa det svenska yrkeslandslaget, som skulle tävla i VM i Brasilien. Det var väldigt engagerade och passionerade unga män och kvinnor som verkligen höll den svenska fanan högt och presterade väl. De tog medaljer och fick utmärkelser och visade verkligen att svensk yrkeskicklighet är något i världsklass.

Det vi behöver göra är att knyta samman alla dessa delar för att fler elever ska välja praktiskt utbildning. Vi måste få arbetsmarknadens parter att också bidra till det. Vi som håller på med politik behöver självfallet bidra med vår del.

När jag samtalar med parterna har jag inte fått någon signal om att det skulle vara gesälldelen som är problemet. Parterna menar i mångt och mycket att de kan sköta det själva. Precis som jag sa i mitt anförande ämnar jag inte göra staten mer inblandad än nödvändigt i detta arbete. Jag har tilltro till att branscherna kan sköta detta själva. Däremot vill jag att staten tar ansvar för att fler unga väljer att plugga till dessa yrken, och vi jobbar också med valideringen, precis som Staxäng framhåller.

Jag håller med om att alldeles för få människor som kommer till Sverige får sina kvalifikationer validerade på rätt vis. Systemet i dag spretar. Ibland tänker jag att det är en djungel därute, tyvärr, även om det finns en del goda exempel. Det vi måste göra är att skapa ett nationellt sammanhållet valideringssystem, som framför allt är överblickbart för den enskilde, så att man kan se vad som är ens egen dörr in och vilka steg man måste följa för att få sina kunskaper erkända. Detta jobbar regeringen med.

Vi har redan tillfört resurser för att valideringen ska bli bättre. Exempelvis har Socialstyrelsen fått mer pengar för att folk ska kunna bli validerade inom medicinska yrken. Vi skjuter till pengar till Arbetsförmedlingen, så att branscherna ska kunna validera yrkeskunniga. Detta ska vi se som steg ett. Det som behövs är en sammanhållen större struktur för att få ordning på detta.

Vi kommer att återkomma med förslag inom området redan nu under hösten. Vi har jobbat intensivt med detta under året. Det har varit prioriterat. Det är inte enbart en del av vår utbildningspolitik utan också en del av vår jobbpolitik, som ska se till att sysselsättningen i Sverige blir bättre och att vi pressar tillbaka arbetslösheten inom de grupper där den är för hög.

Anf. 69 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag får också tacka statsrådet för svaret. Jag tror att det är viktigt att ta upp denna fråga.

Jag tror inte att regeringen har någon avsikt att lämna gesäll- och mäs-
tarbrevskunskapen utanför, utan man har helt enkelt inte tänkt på detta. Man tror att det ingår i den normala yrkesutbildningen och att det bara är en liten del.

En riktig gesällutbildning är en spetsutbildning. Det är en utbildning som tar fem tio år – lika mycket som det tar att bli läkare i många fall. En spetsutbildning på yrkesområdet tar faktiskt mellan fem och tio år där kunskapskraven är höga.

Det är viktigt att vi för fram denna fråga tillsammans med branschen. Branschen säger själv att man har velat ha en tydlig fortsättning tillsammans med regeringen, inte minst för att kunna få in nya människor och ungdomar, både från andra länder och från Sverige, som går dessa utbildningar och sedan går gesällutbildningarna.

Framför allt är jag glad för att vi kan få en tydligare och bättre validering när det gäller dem som redan har stor kunskap men som aldrig blir riktigt gesällutbildade och får betyg.

Anf. 70 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Tack, än en gång, Lars-Arne Staxäng, både för debatten och för jämförelsen!

Ja, vi håller med varandra om att yrkesutbildningarna behöver främjas. Regeringen kommer att satsa på en utbyggnad av kapaciteten. Vi kommer att satsa på attraktiviteten för de här utbildningarna. Vi kommer att göra det tillsammans med parterna.

Jag för gärna en vidare dialog med Staxäng och Moderaterna och de övriga borgerliga partierna om hur vi kan samla oss kring yrkesutbildningar och allt som har med samverkan mellan skola, arbetsmarknad och näringsliv att göra. Jag vill på intet sätt stå här och vara kompromisslös, utan jag framför den politik som regeringen har satt på agendan hitintills. Där handlar det primärt om att bygga ut det ordinarie utbildningssystemet. Vi har en god plattform där, men den behöver bli än bättre.

Tack, än en gång, för interpellationen! Jag hoppas att vi ska få fortsätta vårt samtal om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2015/16:38 Anläggningsbesked för biodrivmedel

Skrivelse

2015/16:33 Riksrevisionens rapport om Vattenfall och energiomställningen

EU-dokument

JOIN(2015) 33 Gemensamt samrådsdokument På väg mot ett nytt partnerskap mellan Europeiska unionen och länderna i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet efter 2020

KOM(2015) 315 Rapport från kommissionen Årsrapport 2014 om subsidiaritet och proportionalitet

KOM(2015) 316 Rapport från kommissionen Årsrapport 2014 om förbindelserna mellan Europeiska kommissionen och de nationella parlamenten

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 21 oktober

2015/16:83 Europas lägsta arbetslöshet 2020

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 oktober

2015/16:165 Tullens förmåga att förhindra vapensmuggling

av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:166 Onyktra förare

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 21 oktober

2015/16:98 Hur ökningen av sjukskrivningar ska hejdas

av *Anette Åkesson* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:120 EU:s avtal med Kuba

av *Fredrik Malm* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:121 Kontrollstation 2015

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:122 Oberoende undersökning av attack mot sjukhus i Kunduz

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:126 Halland som region

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:124 Räddande av de småskaliga vattenkraftverken

av *Sten Bergheden* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:125 Oskuldskontroller på svenska vårdcentraler

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:131 Nya enprocentsmålet

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:127 Hemsjukvård för barn i livets slutskede

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:128 Medborgarskapsreglerna

av *Amir Adan* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:132 Körkortslån för ungdomar

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:137 Kriterier för en feministisk regering

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:145 Indirekt stöd till dömda terrorister i Palestina

av *Fredrik Schulte* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:133 Kommuners och företags fusk med a-kassan

av *Fredrik Schulte* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:134 Tofta skjutfält på Gotland

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:142 Sveriges behov av fler utbildade hantverkare

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:144 Vitryssland

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:141 100-klubben

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:140 Försöksverksamhet med undantag från kösystemet

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:143 Ökad takt i statens tillgänglighetsarbete

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.01.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med § 10 anf. 50 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Meddelande om statsministerns frågestund	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 4 Svar på interpellation 2015/16:57 om den småskaliga vattenkraftens betydelse för kulturmiljöer	2
Anf. 2 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	2
Anf. 3 RICKARD NORDIN (C)	3
Anf. 4 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	3
Anf. 5 RICKARD NORDIN (C)	4
Anf. 6 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	5
Anf. 7 RICKARD NORDIN (C)	6
Anf. 8 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	7
§ 5 Svar på interpellation 2015/16:48 om saknad proposition	7
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	7
Anf. 10 JENNY PETERSSON (M).....	8
Anf. 11 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	8
Anf. 12 JENNY PETERSSON (M).....	8
Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	9
Anf. 14 JENNY PETERSSON (M).....	9
Anf. 15 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	10
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:4 om jobben i energisektorn	10
Anf. 16 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	10
Anf. 17 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	11
Anf. 18 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	12
Anf. 19 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	13
Anf. 20 LARS HJÄLMERED (M).....	13
Anf. 21 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	14
Anf. 22 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	15
Anf. 23 LARS HJÄLMERED (M).....	16
Anf. 24 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	16
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:25 om regeringsutspel om försvårande av uthyrning av bostad.....	17
Anf. 25 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	17
Anf. 26 MATS GREEN (M)	18
Anf. 27 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	19
Anf. 28 MATS GREEN (M)	19
Anf. 29 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	20
Anf. 30 MATS GREEN (M)	21
Anf. 31 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	22
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:59 om statliga bolag och Svenskt Näringsliv	22

Anf. 32 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	22
Anf. 33 BIRGER LAHTI (V)	23
Anf. 34 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	24
Anf. 35 BIRGER LAHTI (V)	25
Anf. 36 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	25
Anf. 37 BIRGER LAHTI (V)	26
Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	26
§ 9 Svar på interpellation 2015/16:32 om förankring av Vattenfalls försäljningsprocess av tyskt brunkol.....	27
Anf. 39 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	27
Anf. 40 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M).....	27
Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M).....	28
Anf. 42 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	29
Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M).....	30
Anf. 44 LARS HJÄLMERED (M).....	31
Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	32
Anf. 46 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M).....	32
Anf. 47 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	33
§ 10 Svar på interpellation 2015/16:54 om Swedavias miljöarbete och klimatpåverkan	33
Anf. 48 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	33
Anf. 49 ANDERS ÅKESSON (C).....	34
Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	35
Anf. 51 ANDERS ÅKESSON (C).....	36
Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	36
Anf. 53 ANDERS ÅKESSON (C).....	37
Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	37
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:64 om det statliga riskkapitalet och Inlandsinnovation.....	38
Anf. 55 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	38
Anf. 56 HELENA LINDAHL (C).....	39
Anf. 57 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	39
Anf. 58 HELENA LINDAHL (C).....	41

Anf. 59 ANDERS AHLGREN (C).....	42	Prot. 2015/16:18
Anf. 60 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	42	22 oktober
Anf. 61 HELENA LINDAHL (C)	43	
Anf. 62 ANDERS AHLGREN (C).....	44	
Anf. 63 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	44	
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:68 om hantverkskunnandets status och bevarande.....	45	
Anf. 64 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	45	
Anf. 65 LARS-ARNE STAXÅNG (M)	46	
Anf. 66 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	47	
Anf. 67 LARS-ARNE STAXÅNG (M)	48	
Anf. 68 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	48	
Anf. 69 LARS-ARNE STAXÅNG (M)	49	
Anf. 70 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	49	
§ 13 Bordläggning	50	
§ 14 Anmälan om interpellation	50	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	51	
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	51	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.01.....	52	